

ARCHEOLOGISCHE EVALUATIE VAN HET BODEMARCHIEF TER HOOGTE VAN HET KRUISPUNT R32 (GITSBERGSTRAAT), HONZEBROUCKSTRAAT EN BEVERENSTRAAT TE HOOGLEDE (WEST- VLAANDEREN)

VERSLAG VAN RESULTATEN

ABO Archeologische Rapporten 1191

Rapport opgemaakt door: Tine Van denhaute

Derbystraat 51

9051 Gent

mei 2020

Dossiernr. 26521.R.01

Projectcode OE: 2020C67

COLOFON

Titel

Archeologische evaluatie van het bodemarchief ter hoogte van het kruispunt R32 (Gitsbergstraat), Honzebrouckstraat en Beverenstraat te Hooglede (West-Vlaanderen)

Auteurs

Tine Van denhaute

Projectnummer

- 26521 (intern)
- 2020C67 (AOE)

Plaats en Datum

Gent, mei 2020

Reeks en nummer

ABO archeologische rapporten 1191

ISSN 2406-3940

RAPPORTFICHE

Template

Versies		
Versie	Datum	Status
v0	5/03/2019	Interne draft
v1	19/04/2020	Externe draft / definitieve versie
v2	7/5/2020	Definitieve versie

Projectteam	
<i>Functie</i>	<i>Naam</i>
Projectleider	Jan Coenaerts
Business Unit Manager	Toon Moeskops
General Director	Patrick Hambach

INHOUD

DEEL 1 Verslag van Resultaten	7
1 Inleiding	7
1.1 Thesaurus	7
1.2 Administratieve gegevens	7
1.3 Doel van het onderzoek	8
1.4 Aanleiding van het onderzoek	8
1.5 Afbakening onderzoeksgebied	8
1.6 Onderzoeksstrategie	11
2 Aard van de bedreiging	12
2.1 Huidige situatie	12
2.2 Toekomstige situatie	15
2.3 Conclusie	17
3 Assessmentrapport: Landschappelijke analyse	18
3.1 Topografische situering	18
3.2 Bodemkundige situering	23
4 Assessmentrapport: Archeologische voorkennis	29
4.1 Historische situering	30
4.2 Inventarissen onroerend erfgoed	32
4.3 Cartografische bronnen	41
4.4 Recente landschapsveranderingen	47
5 Besluit	49
5.1 Interpretatie en datering	49
5.2 Inschatting potentieel tot kennisvermeerdering	50
6 Kwaliteitscontrole en ondertekening	52
7 Bibliografie	53

LIJST VAN FIGUREN

Figuur 1: Het studiegebied aangeduid op de GRB basiskaart (Geopunt 2020).....	9
Figuur 2: Het studiegebied aangeduid op de kadasterkaart (CadGis 2020).....	10
Figuur 3: Orthofoto (meest recent) met aanduiding van het studiegebied (Geopunt 2020)	12
Figuur 4: Het kruispunt van de N32 met de Beverenstraat (links) en de Honzebrouckstraat (rechts) Google Maps 2020)	13
Figuur 5: Zicht op de Honzebrouckstraat (Google Maps 2020)	13
Figuur 6: Zicht op de Beverenstraat (Google Maps 2020)	13
Figuur 7: Zicht op de 'driehoek' ten oosten van de Beverenstraat (Google Maps 2020)	14
Figuur 8: De oversteekplaats voor fietsers binnen het studiegebied (Google Maps 2020).....	14
.....	16
Figuur 9: Inplantingsplan van de toekomstige situatie (Initiatiefnemer 2020).....	16
Figuur 10: Impact van de werken binnen het studiegebied (Initiatiefnemer 2019)	17
Figuur 11: Topografische kaart met aanduiding van het studiegebied (Geopunt 2020)	18
Figuur 12: Het studiegebied aangeduid op de hoogtekaart (DTM 1m) (Geopunt 2020).....	19
Figuur 13: Skyview (afgeleid van DTM 1m) met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2020)	20
.....	20
Figuur 14: Visuele weergave van de genomen hoogteprofielen bij het studiegebied (Geopunt 2020)21	21
.....	21
Figuur 15: Profiellijn noord-zuid (Geopunt 2020)	21
.....	22
Figuur 16: Profiellijn west-oost (Geopunt 2020).....	22
Figuur 17: Gedigitaliseerde bodemkaart (1:20.000) met aanduiding van het studiegebied (Geopunt 2020).....	23
Figuur 18: Gedigitaliseerde Quartairgeologische kaart (1:200.000) met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2020).....	25
Figuur 19: Quartairgeologische sequentie ter hoogte van het studiegebied (Geopunt 2020).....	25
Figuur 20: Gedigitaliseerde Tertiairgeologische kaart (1:50.000) met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2020).....	26
Figuur 21: Bodemerosiekaart op perceelniveau met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2020).....	27
Figuur 22: Bodembedekkingskaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2020)	28
Figuur 23: Tabel met geraadpleegde bronnen.....	29
Figuur 24: Slag bij Hooglede in 1794 (bron: Molenecho's)	30
Figuur 25: Weergave van de locaties met gekend bouwkundig erfgoed binnen een straal van 1km (Geopunt 2020)	32
Figuur 26: Tabel van het bouwkundig erfgoed binnen een straal van 1km (Geopunt 2020)	33
Figuur 27: Beschermden monumenten binnen een straal van 1km rond het studiegebied (Geopunt 2020).....	33
Figuur 28: Overzicht van de CAI-meldingen binnen een straal van 1km rond het studiegebied (Geopunt 2020)	34
Figuur 29: Tabel met de CAI-meldingen binnen een straal van 1km rond het studiegebied (Geopunt 2020).....	35
Figuur 30: archeologienota's en nota's binnen een straal van 1km rond het studiegebied (Geopunt 2020).....	38
Figuur 31: Fricxkaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2020)	41
Figuur 32: Ferrariskaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2020).....	42

Figuur 33: Atlas der Buurtwegen met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2020)	43
Figuur 34: Vandermaelenkaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2020)	44
Figuur 35: Poppkaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2019).....	45
Figuur 36: Trench Map (1918) met aanduiding van het studiegebied (National Library of Scotland 2020).....	46
Figuur 37: Orthofoto (1971-panchromatisch) met aanduiding van het studiegebied (Geopunt 2020)	47
Figuur 38: Orthofoto (1979-1990) met aanduiding van het studiegebied (Geopunt 2020)	48
Figuur 39: Orthofoto (meest recent) met aanduiding van het studiegebied (Geopunt 2020)	49

DEEL 1 VERSLAG VAN RESULTATEN

---

1 INLEIDING

1.1 THESAURUS

Bureauonderzoek, R32 (Gitsbergstraat), Beverenstraat, Honzebrouckstraat, Hooglede, Roeselare

1.2 ADMINISTRATIEVE GEGEVENS

Projectcode	Onroerend Erfgoed: 2020C67
ISSN-nummer	2406-3940
Erkend Archeoloog	ABO nv
Erkenningsnummer	OE/ERK/Archeoloog/2017/00167
Naam + adres onderzoeksgebied	
- straat + nr.:	Kruising R32 (Gitbergstraat), Honzebrouckstraat en Beverenstraat
- Postcode :	8830
- Fusiegemeente :	Hooglede
- Land :	België
Lambertcoördinaten (EPSG:31370)	N: 61418,5486/185932,5717 O: 61472,8752/185887,5204 Z: 61323,1459/185381,3558 W: 61121,7401/185426,4071
Kadaster	
- Gemeente :	Hooglede
- Afdeling :	1
- Sectie :	C
- Percelen :	Openbaar Domein, 651D, 115A, 664A, 665B, 662A; 1412D, 1413B, 1412C, 652E
Onderzoekstermijn	Mei 2020

1.3 DOEL VAN HET ONDERZOEK

Het doel van de archeologienota is nagaan in welke mate het archeologisch archief bedreigd wordt door een nakende ingreep in de bodem. Het onderzoek heeft drie objectieven. Ten eerste wordt een inschatting gemaakt van het archeologisch potentieel van de site. Daarnaast wordt nagegaan welke bewaring we kunnen verwachten van deze archeologische resten. Ten derde wordt nagegaan wat de impact van de geplande ingreep in de bodem zal zijn op deze resten.

De gegevens voor deze analyse worden gehaald uit bestaande en ontsloten landschappelijke, bouwkundige en archeologische inventarissen en kaarten in combinatie met de plannen geleverd door de opdrachtgever. Op basis van de resultaten van dit onderzoek zal een advies worden geformuleerd voor eventueel archeologisch vervolgonderzoek; in situ bewaring of vrijgave van het terrein.

1.4 AANLEIDING VAN HET ONDERZOEK

Deze archeologienota kwam tot stand in opdracht van de initiatiefnemer naar aanleiding van de aanvraag van een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen voor de heraanleg van de fietsoversteekplaats op de R32 (Gitsbergstraat) die zorgt voor verbinding met de Honzebrouckstraat en Beverenstraat te Hoogede. De bedoeling is om een fietstunnel te maken om de verkeersveiligheid te vergroten.

Doordat de oppervlakte van de percelen waarop deze ingreep betrekking heeft de grens van 3.000m² (ca. 42.230m²) overschrijdt en de ingreep in de bodem de grens van 1.000m² (ca. 42.230m²) overschrijdt buiten een archeologische zone, moet er in het kader van het Onroerend Erfgoeddecreet voorafgaand aan een bouwvergunning, een archeologienota worden opgemaakt om het archeologisch potentieel te evalueren (art. 5.4.1. Onroerend Erfgoeddecreet). Hierbij wordt bijgevolg een archeologienota opgemaakt op basis van een bureauonderzoek.

1.5 AFBAKENING ONDERZOEKSGBIED

De oost-west as van het studiegebied bestaat uit een gedeelte van de Gitsbergstraat. Ten zuiden van de fietsoversteekplaats bevindt zich een gedeelte van de Honzebrouckstraat binnen het studiegebied, ten noorden gaat het om een gedeelte van de Beverenstraat. Ten oosten van de Beverenstraat en ten noorden van de Gitsbergstraat hoort ook nog een driehoekige uitsparing met een oppervlakte van ca. 7.600m² bij het studiegebied. Ten zuiden van het oostelijke gedeelte van de Gitsbergstraat bevindt zich nog een langgerekte strook met een oppervlakte van ca. 7.000m² bij het studiegebied. Ten oosten van de Honzebrouckstraat werd nog een kleiner gedeelte met een oppervlakte van ca. 2800m² opgenomen in het studiegebied.

Vanaf de fietsoversteekplaats loopt het studiegebied over de R32 nog 400m in oostelijke richting en 160m in westelijke richting. De Honzebrouckstraat bevindt zich aan de zuidkant van de fietsoversteekplaats, het studiegebied loopt nog 230m door in deze straat. Voor de Beverenstraat aan de noordzijde is dit 90m.

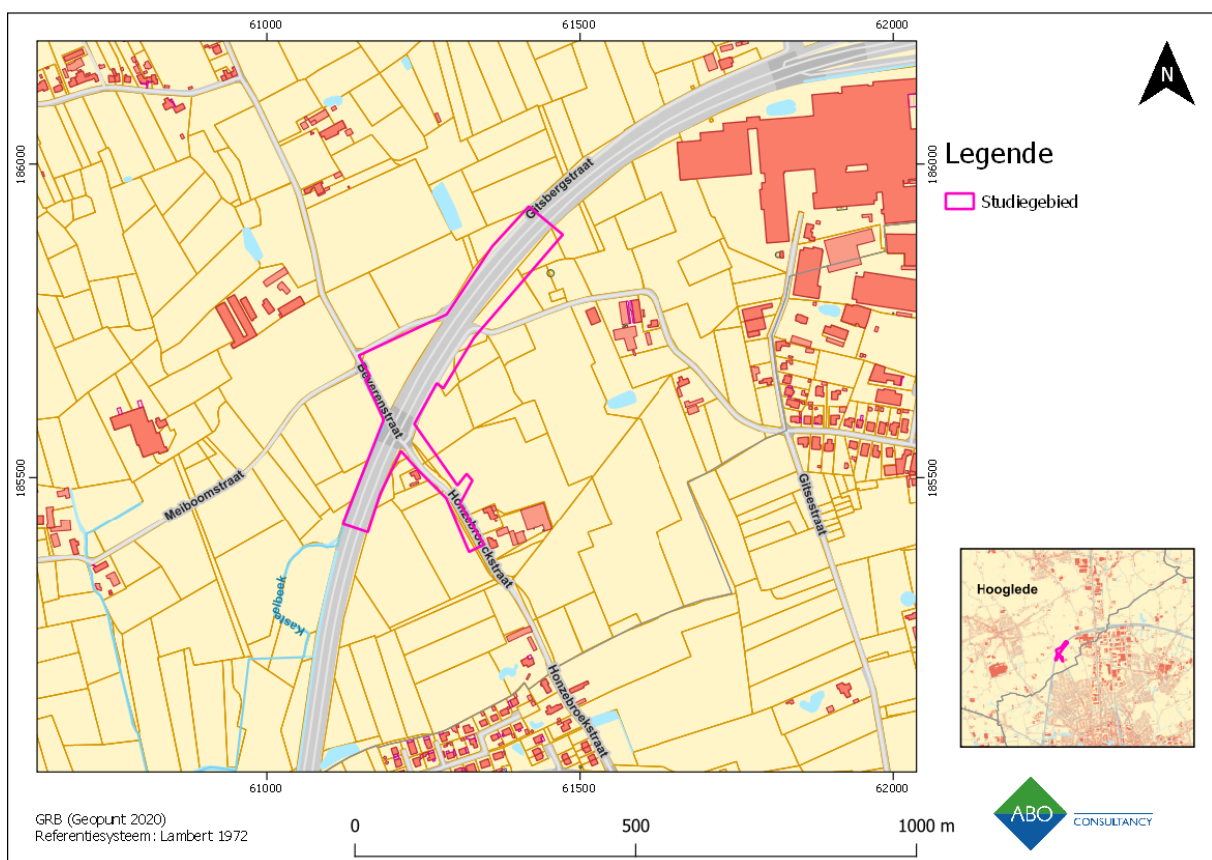
Parallel aan de R32 lopen binnen het studiegebied nog twee banen voor lokaal verkeer. Ten zuiden van de R32 vertrekt een lokale baan vanaf de Honzebrouckstraat, na ca. 200m buigt deze af richting Roeselare. Deze straat wordt als een vertakking van de Beverenstraat beschouwd en draagt dus dezelfde naam.

Aan de noordelijke punt van de 'driehoek' begint een lokale weg die iets verder afbuigt om parallel te lopen met de R32. Naar analogie met de lokale naam van dit gedeelte van de R32 heet deze straat ook Gitsbergstraat.

De huidige wegzones binnen het studiegebied bevinden zich binnen het openbaar domein. De driehoek bestaat volledig uit perceel 651D. De langgerekte strook ten zuiden van de Gitsbergstraat bestaat uit delen van de percelen 115A, 664A, 665B en 662A.

Het centrum van Hooglede bevindt zich op ca. 1,6km ten noordwesten van het studiegebied, het centrum van Roeselare op ca. 3,2km ten zuidoosten. De grens met Roeselare bevindt zich op 250m ten zuiden van het studiegebied. Daar bevindt zich ook een van de buitenwijken van Roeselare. Op ca. 300m ten oosten van het studiegebied bevindt zich een industrieterrein.

Figuur 1 geeft het studiegebied weer op de GRB basiskaart, terwijl figuur 2 de kadasterkaart voor het studiegebied toont.

Figuur 1: Het studiegebied aangeduid op de GRB basiskaart (Geopunt 2020)

1.6 ONDERZOEKSSTRATEGIE

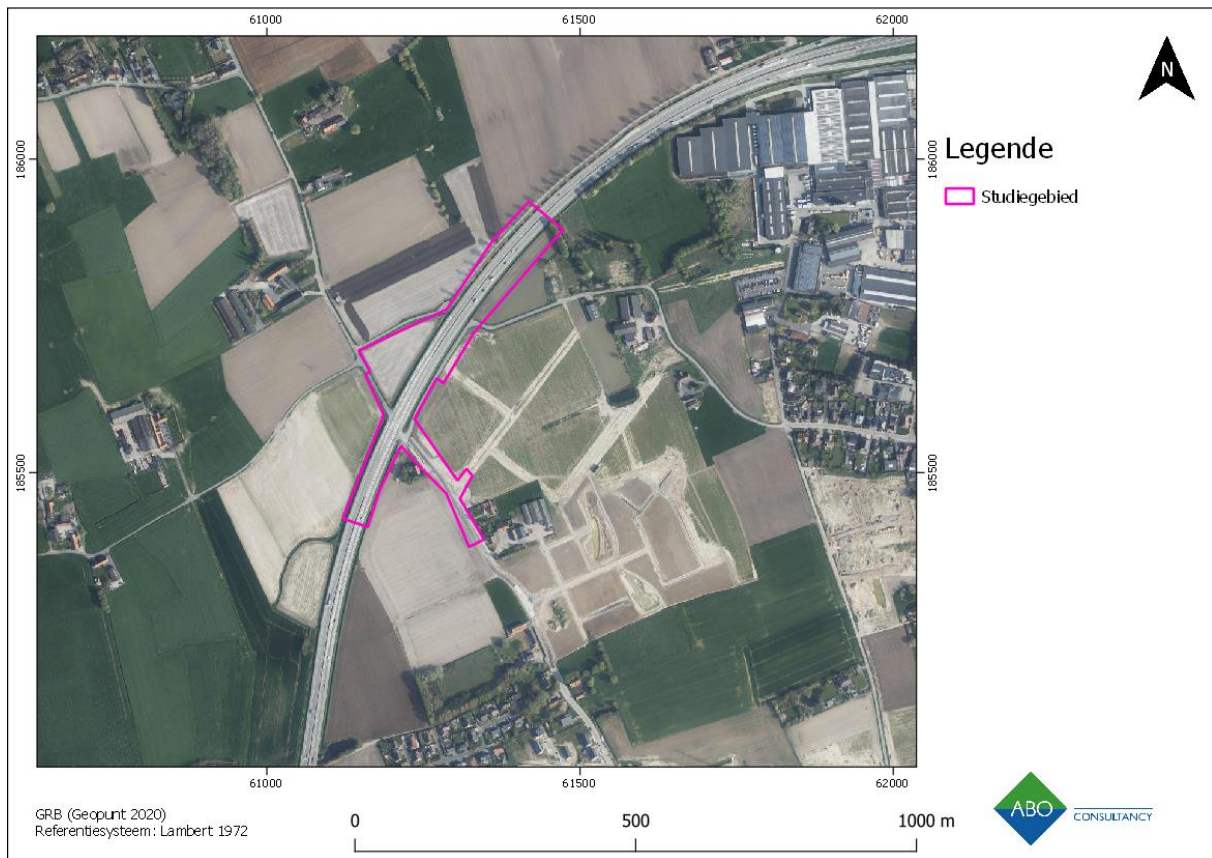
Volgende twee stappen worden ondernomen om een archeologisch verwachtingsprofiel op te stellen:

- 1) Een analyse van de bestaande en ontsloten landschappelijke gegevens plaatst het studiegebied in een breder landschappelijk kader (hst. 3). Hiervoor werden zowel kaartmateriaal als literaire bronnen geconsulteerd.

- 2) Een analyse van de bestaande en ontsloten historische en archeologische gegevens geven inzicht in het archeologisch potentieel van het studiegebied (hst. 4). Hierbij werden voornamelijk inventarissen onroerend erfgoed en historische kaarten geraadpleegd.

Het archeologisch verwachtingsprofiel wordt vervolgens geconfronteerd met de aard van de geplande werken teneinde de impact van deze werken te bepalen en een advies te formuleren.

2 AARD VAN DE BEDREIGING

2.1 HUIDIGE SITUATIE

Figuur 3: Orthofoto (meest recent) met aanduiding van het studiegebied (Geopunt 2020)

Het studiegebied beslaat een gedeelte van de R32 van ca. 600m lang en ca. 30m breed. Het gaat om een vierbaansweg met twee rijstroken in elke richting gescheiden door een middenberm. Aan weerskanten van de R32 bevindt zich een fietspad. Eveneens aan weerszijden van deze fietspaden bevindt zich een gracht. Ter hoogte van de Honzebrouckstraat en de Beverenstraat bevindt zich op de R32 een fietsoversteekplaats om beide lokale wegen te verbinden. Zowel de Honzebrouckstraat als de Beverenstraat zijn kleinere wegen met een breedte van ca. 5m. Aan beide zijden van de Beverenstraat bevindt zich een gracht, in de Honzebrouckstraat is dit niet het geval.

Figuren 4 tot en met 8 geven een beeld van de huidige situatie binnen het studiegebied.

Figuur 4: Het kruispunt van de N32 met de Beverenstraat (links) en de Honzebrouckstraat (rechts) Google Maps 2020)

Figuur 5: Zicht op de Honzebrouckstraat (Google Maps 2020)

Figuur 6: Zicht op de Beverenstraat (Google Maps 2020)

Figuur 7: Zicht op de 'driehoek' ten oosten van de Beverenstraat (Google Maps 2020)

Figuur 8: De oversteekplaats voor fietsers binnen het studiegebied (Google Maps 2020)

2.2 TOEKOMSTIGE SITUATIE

In de toekomst zal de oversteekplaats voor fietsen verdwijnen en wordt in de plaats daarvan een fietstunnel onder de R32 aangelegd. Ter hoogte van de tunnel wordt een omleiding voorzien in het fietspad voor fietsers die niet hoeven over te steken. Met dit doel wordt de oostelijke uitbreiding langsheen de Honzebrouckstraat (opp. 2.800m²) ingericht. Ook meteen ten westen van de Beverenstraat wordt een smalle strook (280m²) daarvoor ingericht.

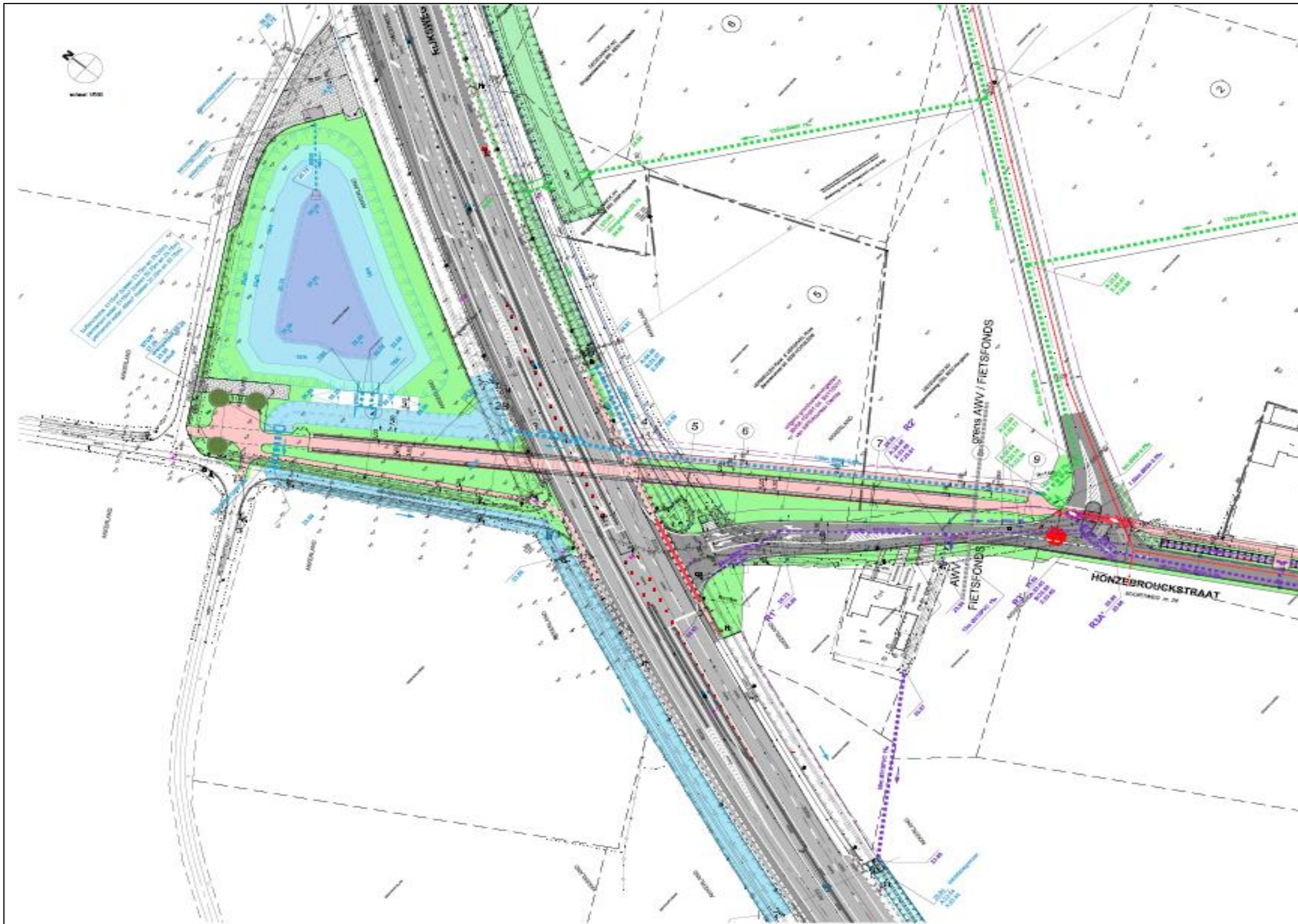
De werken voor de fietstunnel onder de R32 zullen tot 4m-mv diep gaan. De werken voor de fietspaden (bovengronds) zullen tot maximaal 35cm-mv diep gaan. De bestaande RWA-leiding in de Honzebrouckstraat is aangeduid met een paarse stippellijn. Deze zal in het oosten aansluiten op de RWA-leiding (groene stippellijn) van de te realiseren verkaveling (cf. hst. 4.2.5 ID 7791). Deze verkaveling en nutsvoorzieningen vallen buiten de werken waarvoor de huidige archeologienota wordt opgesteld. Ten oosten van de Honzebrouckstraat sluiten zowel de paarse (bestaande) als groene (verkavelingsleiding) aan op de aan te leggen gracht (blauwe stippellijn). Deze inbuizingen zullen een diepte hebben van ca. 1m-mv. De bestaande grachten worden uitgebaggerd tot op hetzelfde niveau als de oorspronkelijke uitgraving wat dus geen bijkomende verstoring veroorzaakt.

Ten oosten van de Honzebrouckstraat wordt deze ingebuisd en loopt onder het fietspad en de R32 door naar de reeds bestaande gracht ten oosten van de Beverenstraat waar een aansluiting met het bufferbekken voorzien wordt (zie verder). De gracht ten westen van de Beverenstraat wordt onder het nieuw aan te leggen fietspad ingebuisd en zal eveneens aansluiting maken met het bufferbekken.

Binnen de 'driehoek', ten oosten van de Beverenstraat, wordt een bufferbekken met een diepte van 5m-mv ingericht.

De rijweg van de R32 binnen het studiegebied zal opnieuw worden aangelegd met dezelfde funderingswijze als de huidige rijweg. Er zal met andere woorden niet dieper gegaan worden dan de bestaande verstoring. Ten zuiden van de R32, aan de oostelijke zijde, bevinden zich nog een gracht (smalle groene strook) en een bufferbekken (brede groene strook). Deze werden reeds aangelegd in het kader van eerdere werken en maken geen deel uit van deze bureaustudie.

Figuur 9 geeft het inplantingsplan voor de toekomstige situatie weer. Voor een betere leesbaarheid zal dit plan ook apart worden aangeleverd.

Figuur 9: Inplantingsplan van de toekomstige situatie (Initiatiefnemer 2020)

2.3 CONCLUSIE

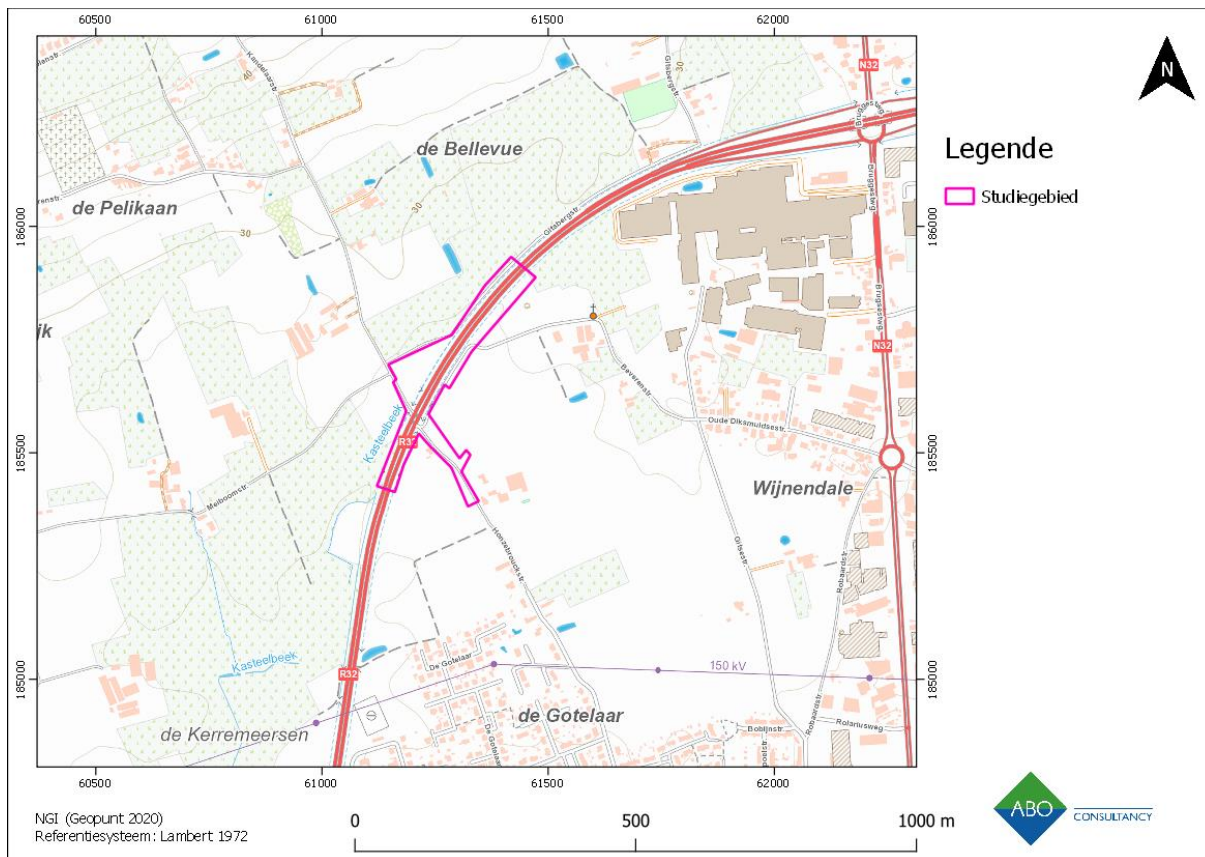
Huidige diepte rijweg	Toekomstige diepte rijweg
85cm-mv	85cm-mv
Huidige diepte fietspad	Toekomstige diepte fietspad
Geen fietspad binnen studiegebied.	35cm-mv
Huidige diepte gracht	Toekomstige diepte gracht
1,5m-mv	1,5m-mv (uitbaggeren bestaande grachten), 1m-mv (nieuw aan te leggen inbuizing)

Figuur 10: Impact van de werken binnen het studiegebied (Initiatiefnemer 2020)

3 ASSESSMENTRAPPORT: LANDSCHAPPELIJKE ANALYSE

3.1 TOPOGRAFISCHE SITUERING

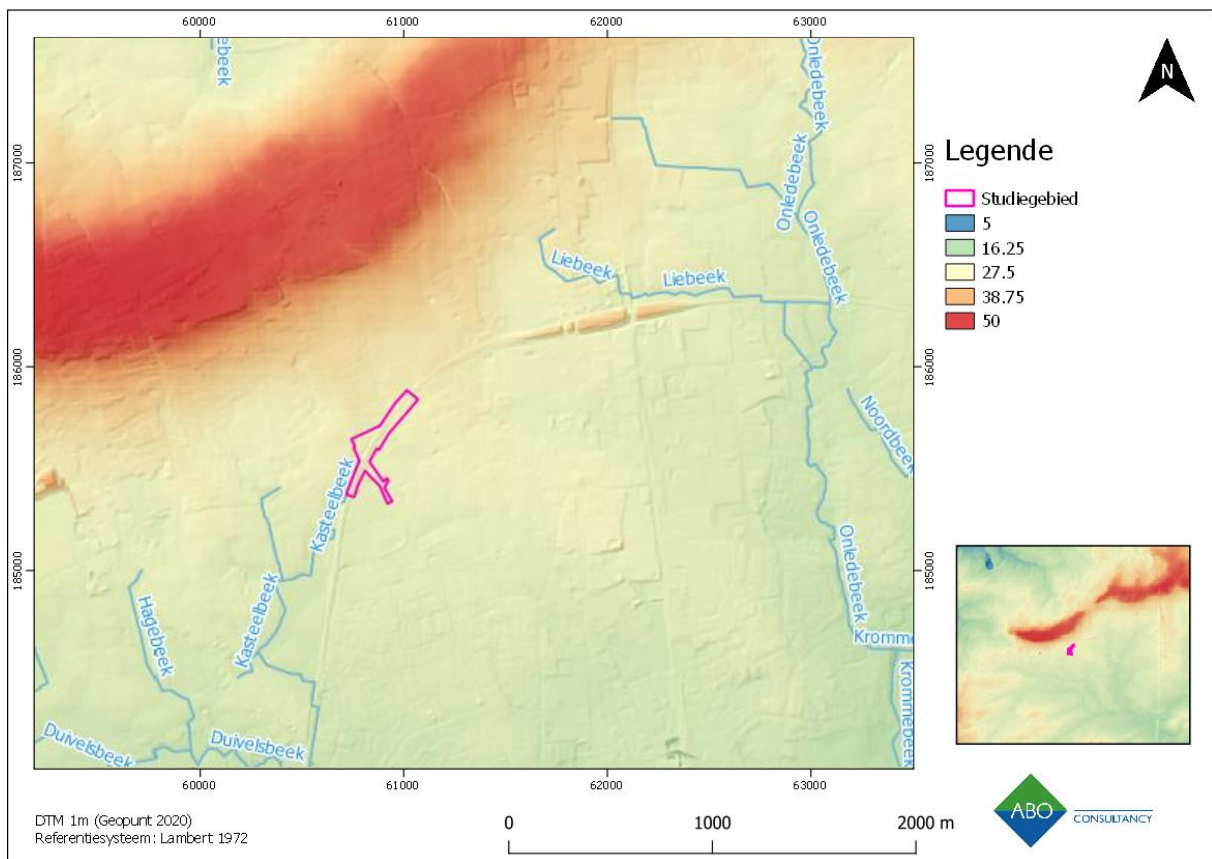
3.1.1 TOPOGRAFIE

Figuur 11: Topografische kaart met aanduiding van het studiegebied (Geopunt 2020)

Op de topografische kaart (figuur 11) zien we dat de R32, die van west naar oost door het studiegebied loopt, aangeduid staat als een hoofdweg. De Beverenstraat en Honzebrouckstraat die van noord naar zuid door het studiegebied lopen zijn plaatselijke wegen. Langs de R32 bevinden zich ter hoogte van het studiegebied voornamelijk landbouwpercelen. Ten zuiden van het studiegebied is een woonwijk te zien aangeduid met het toponiem 'de Gotelaar'. Ten oosten van het studiegebied is een industriegebied te zien met als toponiem 'Wijnendale'. Ten noorden en westen van het studiegebied komen nog de toponiemen 'de Kerremeersen', 'de Pelikaan' en 'de Bellevue' voor. Op ca. 750m ten noordwesten van het studiegebied bevindt zich de Duitse militaire begraafplaats van Hooglede uit WOI.

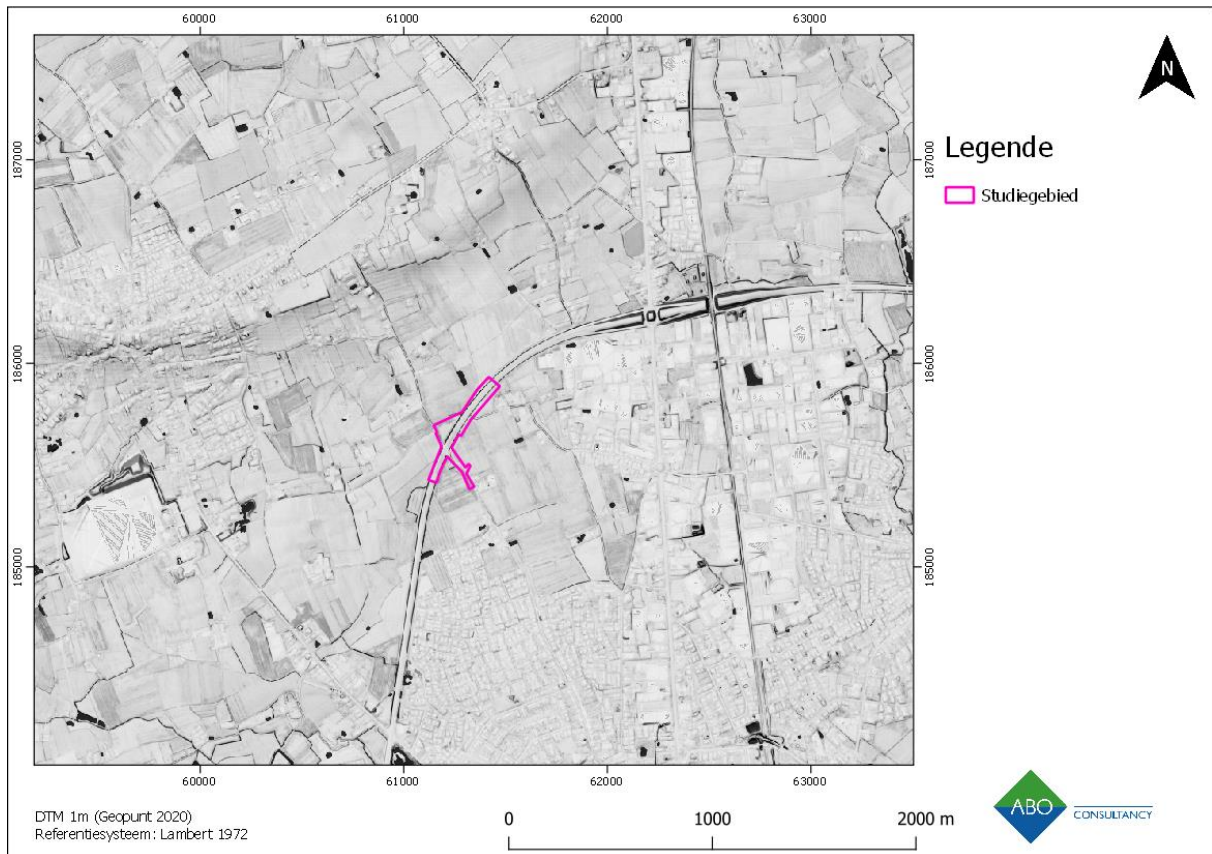
3.1.2 HOOGTEVERLOOP

Figuur 12: Het studiegebied aangeduid op de hoogtekaart (DTM 1m) (Geopunt 2020)

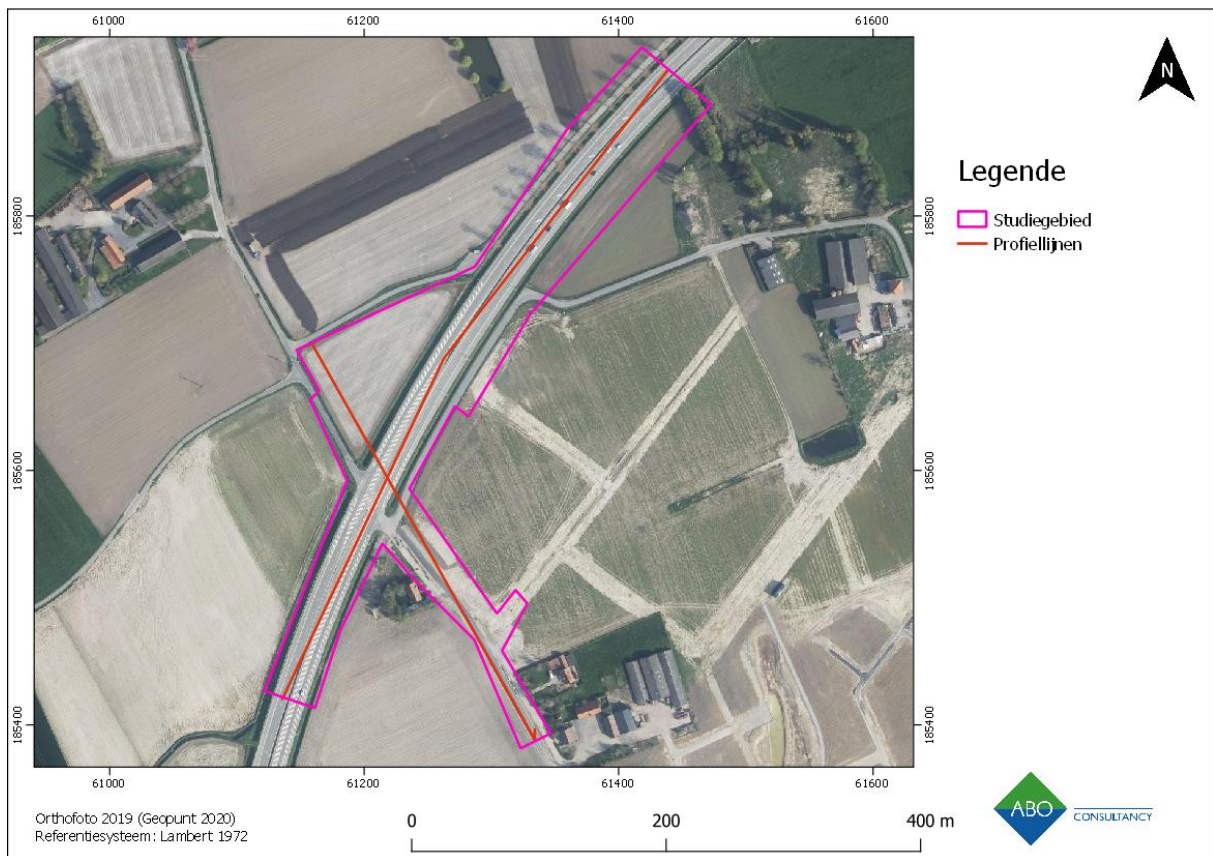
Het studiegebied bevindt zich meteen ten zuiden van de Gitsberg. Deze maakt deel uit van de heuvelkam van Hooglede, een westelijke uitloper van het Plateau van Tielt dat een maximale hoogte van ca. 50m kent. Het studiegebied bevindt zich aan de voet van deze Gitsberg. Ten zuiden van het studiegebied zijn lagere zones te zien.

Gezien de iets hogere ligging aan de voet van de heuvelkam en de nabijheid van water is de landschappelijke ligging vrij gunstig. De nabijgelegen Gitsberg situeert zich echter nog gunstiger wat betreft hoogte en is eveneens in de nabijheid van water gelegen. De voorkeur zal in vroegere tijden dan ook allicht naar de Gitsberg zijn uitgegaan. Ook voor tijdelijke vestigingen in de steentijd geldt dit principe. Deze stelling wordt ook onderschreven door de dorpen Hooglede en Gits (cf. hst. 1.5) die beiden op de Gitsberg gelegen zijn. Voor Gits worden sporen uit de steentijd vermeld, de vroegste geschiedenis van Hooglede gaat (voorlopig) terug tot de Romeinse periode (cf. hst. 4.1).

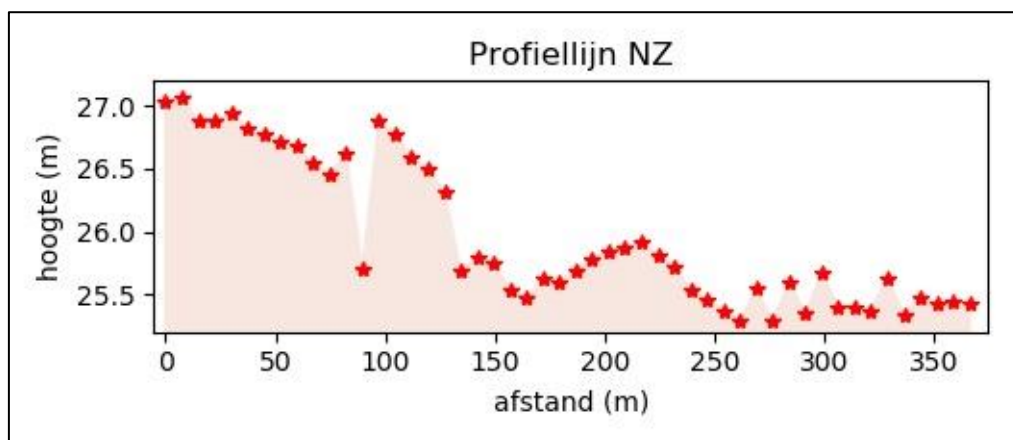

Figuur 13: Skyview (afgeleid van DTM 1m) met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2020)

Op de skyview (figuur 13) zien we de verhoging van de Gitsberg ten noorden van het studiegebied. Ten oosten van het studiegebied (wat verder op de R32) valt een wegbrug op te merken. Binnen het studiegebied zijn er weinig hoogteverschillen op te merken, met uitzondering van de grachten aan weerszijden van de R32.

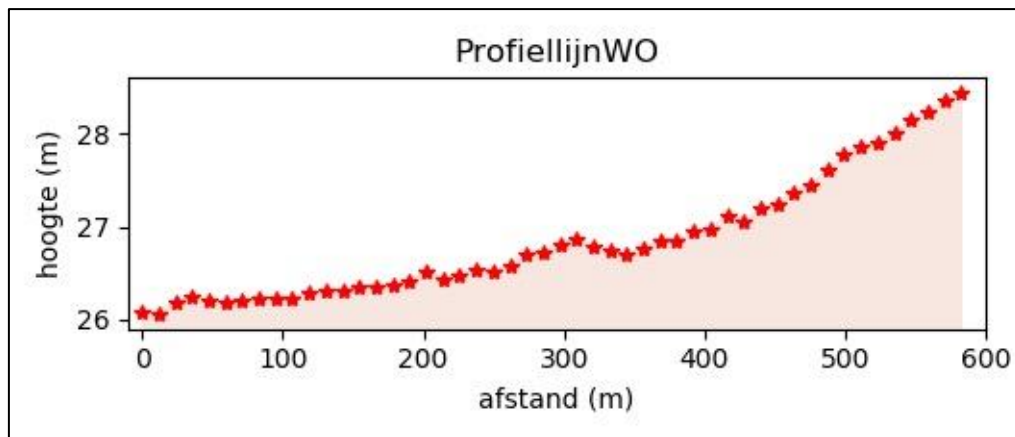

Figuur 14: Visuele weergave van de genomen hoogteprofielen bij het studiegebied (Geopunt 2020)

Figuur 15: Profielijn noord-zuid (Geopunt 2020)

Op het hoogteprofiel van noord naar zuid (figuur 15) merken we een daling op in zuidelijke richting. Het maximale hoogteverschil tussen de punten bedraagt ca. 1,5m. Deze daling komt overeen met de lokale topografie, de Gitsberg is immers ten noorden van het studiegebied gelegen en het terrein helt af in zuidelijke richting. Op ca. 80m is een abrupte daling op te merken: het betreft hier de gracht tussen de 'driehoek' en de R32 binnen het studiegebied.

Figuur 16: Profiellijn west-oost (Geopunt 2020)

Op het hoogteprofiel met een west-oost oriëntatie (figuur 16) zien we dat het studiegebied stijgt richting het noorden. Het verschil tussen de punten bedraagt maximum 2m. Deze stijging is eveneens in lijn met de lokale topografie. De hoogtelijn (en het studiegebied) lopen immers in noordoostelijke richting, dus dichterbij de Gitsberg. Dit verklaart de stijging binnen het studiegebied.

Ze zijn geschikt voor landbouwactiviteiten. Deze bodems komen vooral voor in depressiegebieden van een omgeving met lichte zandleembodems.

Pcc is een matig droge zandleembodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B-horizont. De bouwvoor is humeus, grijsbruin en ca. 25-30cm dik. Onder de Ap-horizont komt vaak een geelbruine overgangshorizont voor. De verbrokkelde B-horizont situeert zich tussen 50 en 80cm-mv. De waterhuishouding is gunstig en dit bodemtype is uitermate geschikt voor landbouwactiviteiten.

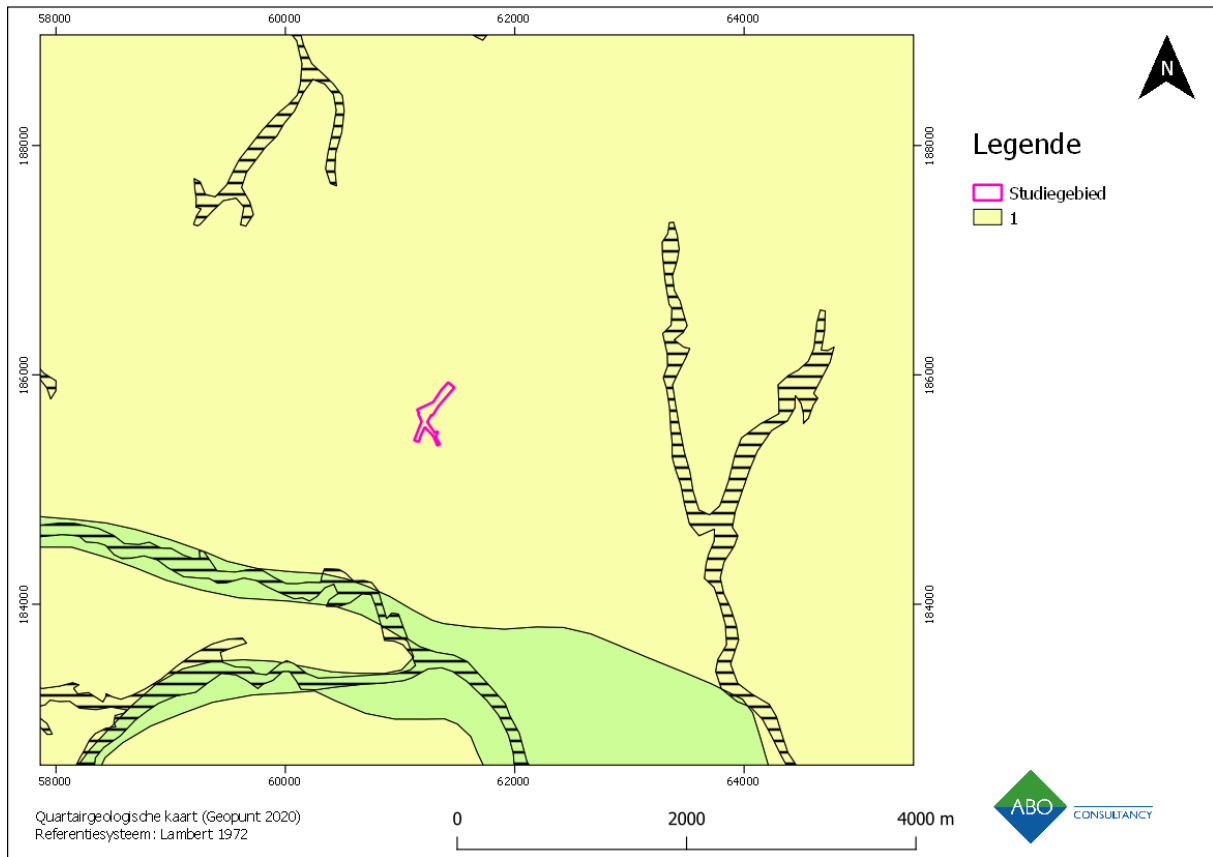
Bodemtype **Efp** is een zeer sterk gleyige kleibodem zonder profiel. Het gaat om een zeer natte grondwatergrond op alluviale kleiige materialen. De humeuze bovengrond is meestal verveend en vertoont intense roestverschijnselen. De reductiehorizont bevindt zich meestal boven 80cm-mv. In de winter staan deze bodems onder water, in de zomer zijn ze te nat. Deze bodems zijn niet geschikt als weiland of akkerland, enkel matig als hooiland.

Lep is een natte, alluviale zandleembodem zonder profiel. Deze bodem is te nat in de winter en staat soms blank. In de zomer is dit bodemtype vochtig. De kleur is overwegend grijs met veel roestvlekken. Dieper van 80cm-mv zit blauwgrijs reductiemateriaal. Deze bodems zijn geschikt als weiland en mits drainage als akkerland.

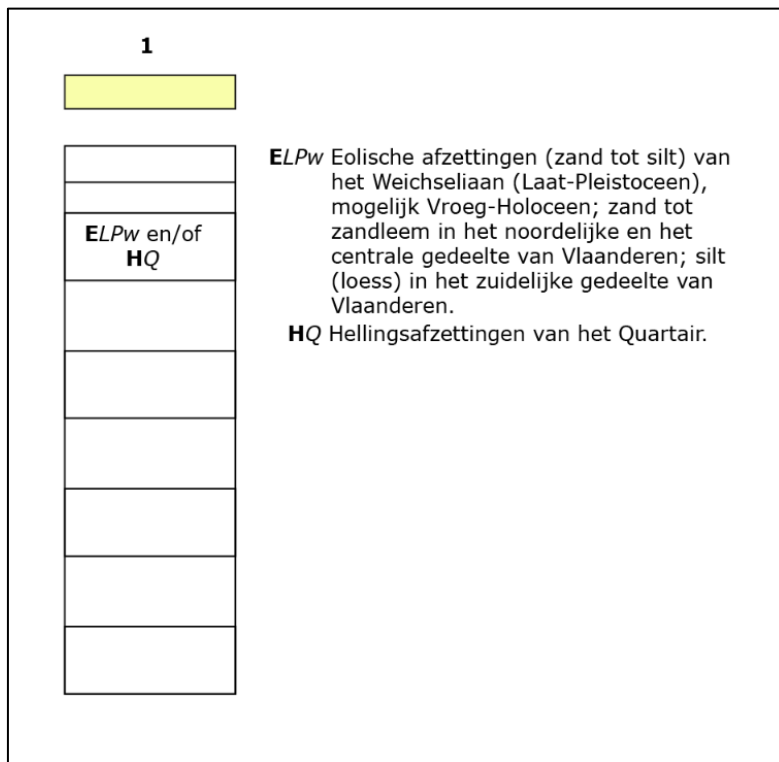
3.2.2 QUARTAIRGEOLOGISCHE KAART

De Quartairgeologische sequentie (figuur 18) bestaat uit eolische afzettingen (zandig tot siltig) uit het Weichseliaan en mogelijk Vroeg-Holoceen. In combinatie met deze laag kunnen ook hellingsafzettingen uit het Quartair voorkomen.

Op de Quartairgeologische kaart is ten zuiden van het studiegebied de alluviale vlakte van de Mandel te zien. Ten zuiden gaat het om de fluviatiele afzettingen van een beek. Deze beek is een aftakking van de Handzame vaart die op haar beurt gelinkt is aan de IJzer. Inderdaad vormt de Heuvelkam van Hooglede een grens tussen het Mandel- en IJzerbekken.

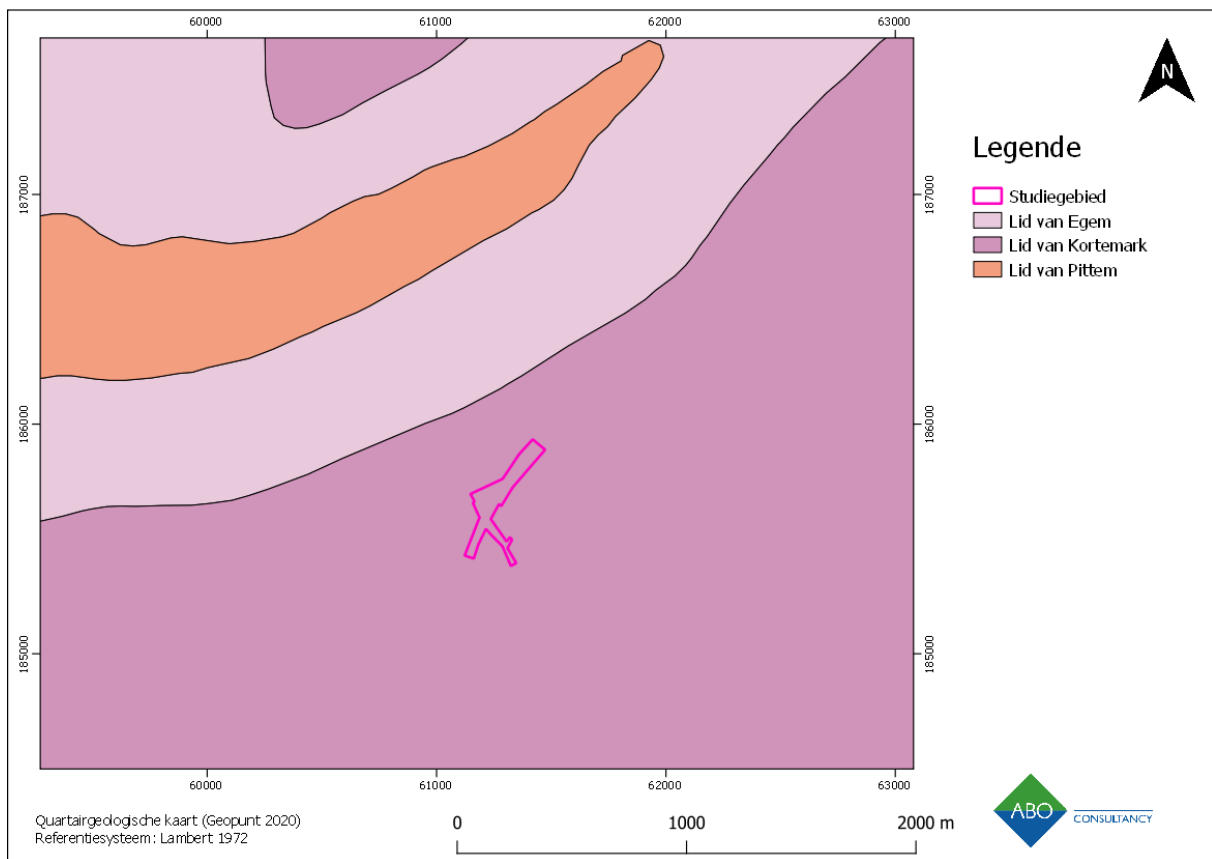

Figuur 18: Gedigitaliseerde Quartaargeologische kaart (1:200.000) met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2020)

Figuur 19: Quartaargeologische sequentie ter hoogte van het studiegebied (Geopunt 2020)

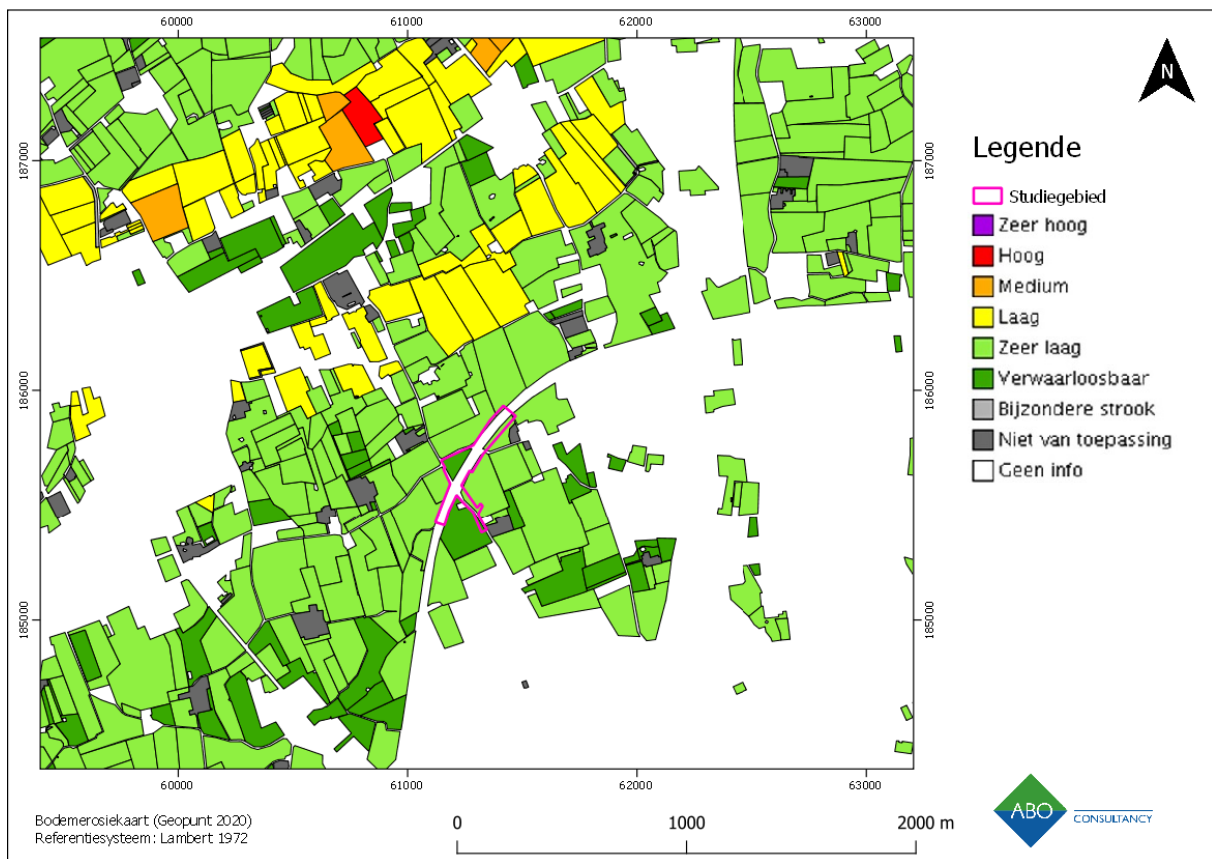
3.2.3 TERTIAIRGEOLOGISCHE KAART

Figuur 20: Gedigitaliseerde Tertiairgeologische kaart (1:50.000) met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2020)

Het studiegebied maakt deel uit van de Formatie van Tielt en is verder onderverdeeld binnen het lid van Kortemark. Het gaat hier om grijze tot groengrijze klei tot silt afgewisseld met dunne banken zand en silt.

3.2.4 BODEMEROSIEKAART

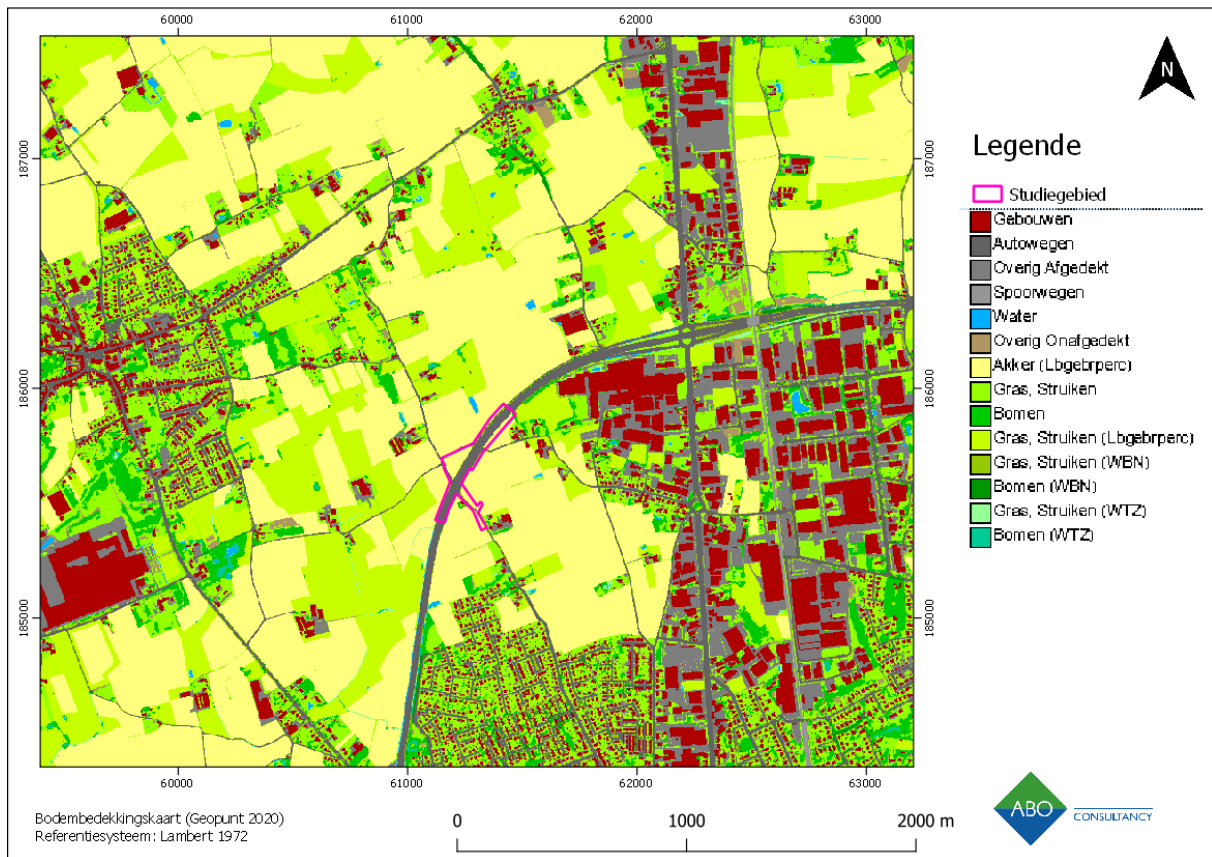

Figuur 21: Bodemerosiekaart op perceelniveau met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2020)

De potentiële bodemerosie binnen het studiegebied (waar gekend) varieert tussen zeer laag tot verwaarloosbaar. Ook voor het omliggende gebied is dit het geval. Uitzondering is de Gitsberg ten noorden van het studiegebied. Hier is de bodemerosie laag tot medium en soms zelfs hoog.

De impact van erosie op mogelijke archeologische resten wordt binnen het studiegebied ingeschat als minimaal gezien er binnen het studiegebied geen sprake is van grote hoogteverschillen.

3.2.5 BODEMBEDEKKINGSKAART

Figuur 22: Bodembedekkingkaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2020)

Op de bodembedekkingkaart (figuur 22) zien we de R32 die door het studiegebied loopt aangeduid in het grijs. Aan weerszijden van deze weg staan landbouwpercelen aangeduid. Ten zuidoosten van het studiegebied is een industriezone te zien, ten zuiden is een woonwijk op te merken die deel uitmaakt van Roeselare. Ten noorden van het studiegebied is het centrum van Hooglede te zien.

4 ASSESSMENTRAPPORT: ARCHEOLOGISCHE VOORKENNIS

Geraadpleegde bronnen hoofdstuk 4 met betrekking tot archeologische voorkennis	Toelichting
Inventarissen	
Inventaris Archeologische zone	Buiten archeologische zone
Landschapsatlas	Niet relevant
Inventaris bouwkundig erfgoed	Relevant, cf. 4.2.1
Beschermde monumenten	Relevant, cf. 4.2.2
Beschermde stads- en dorpsgezichten	Geen beschermde stads-of dorpsgezichten in de omgeving.
Centraal Archeologische Inventaris	Relevant, cf. 4.2.4
Inventaris Historische Stadskern	Buiten historische stadskern
Inventaris gebieden waar geen archeologie te verwachten valt (GGA)	Niet binnen GGA gelegen
Andere historische/ archeologische relictten	Geen andere relictten in de buurt (< 1km)
Cartografische bronnen	
Frickkaart (ca. 1712)	Relevant, cf. 4.3.1
Ferrariskaart (ca. 1770-1778)	Relevant, cf. 4.3.2
Atlas der Buurtwegen (ca. 1841)	Relevant, cf. 4.3.3
Vandermaelenkaart (1846- 1854)	Relevant, cf. 4.3.4
Poppkaart (1842-1879)	Relevant, cf. 4.3.5
Trench Map 1917	Relevant, cf. 4.3.6
Recente landschapsveranderingen	
Ortofoto 1971; 1979-1990; 2018	Relevant, cf. 4.4

Figuur 23: Tabel met geraadpleegde bronnen

4.1 HISTORISCHE SITUERING

4.1.1 HOOGLEDE

De oudste sporen van bewoning op het grondgebied Hooglede zijn enkele kuilen uit de Vroeg-Romeinse periode. Deze werden aangetroffen in de Meiboomstraat, waar precies is niet gekend.

De eerste vermelding van Hooglede dateert uit 847 en maakt gewag van 'Ledda'. In 1218 wordt Holedea genoteerd. De naam betekent 'hoge helling' naar de inplanting van de nederzetting op een heuvelkam. Kerkelijke jurisdictie over Hooglede behoorde vanaf de volle middeleeuwen tot de 18de eeuw toe aan de abdij Elnone van Sint-Amand. Daarna ging de voogdij over naar de Proosdij van Sint-Amandus in Kortrijk.

De voornaamste heerlijkheden binnen de gemeente Hooglede zijn Hilst, Lavekensacker, Vellenaere, Haghenbrouck, Wynendaelen, t'Pausche en t'Vyversche en Volmerbeke.

Tijdens de 17de eeuw loopt de grens tussen de Kasselrij van Ieper (Frans) en de Kasselrij van het Brugse Vrije (Spaans) over het grondgebied van de gemeente.

In 1794 vindt de Slag van Hooglede plaats, een clash tussen Franse en Oostenrijkse troepen. Het strijdtoneel bevindt zich meteen ten noorden van het studiegebied.

Figuur 24: Slag bij Hooglede in 1794 (bron: Molenecho's)

Gedurende de 19de eeuw werd de steenweg Kortemark-Staden aangelegd die ook Hooglede aandoet. Eind 19de eeuw werd de spoorlijn Torhout-Ieper aangelegd met een stopplaats in Hooglede.

Tijdens de Eerste Wereldoorlog wordt Hooglede bezet door Duitse troepen en maakt het dorp deel uit van het Etappengebied. De nutsvoorzieningen bestonden uit bevoorradings- en verzorgingscentra

voor de Duitse frontsoldaten die bij Poelkapelle-Langemark-Houthulstbos gelegerd waren. Hooglede maakte deel uit van de Flandern I stelling, dat deel uitmaakte van de Duitse verdedigingslinie rondom de Ieperboog. De stellingen bestonden uit een netwerk van betonnen mitrailleurposten, gevechtsposten, commandoposten en communicatieposten, voornamelijk aangelegd op de West-Vlaamse heuvelruggen waar ook de heuvelkam van Hooglede deel van uitmaakt. Hooglede heeft sterk te lijden van verwoestingen tijdens WOI. Na deze oorlog werd het dorp opnieuw opgebouwd, veelal in behoudende stijl.

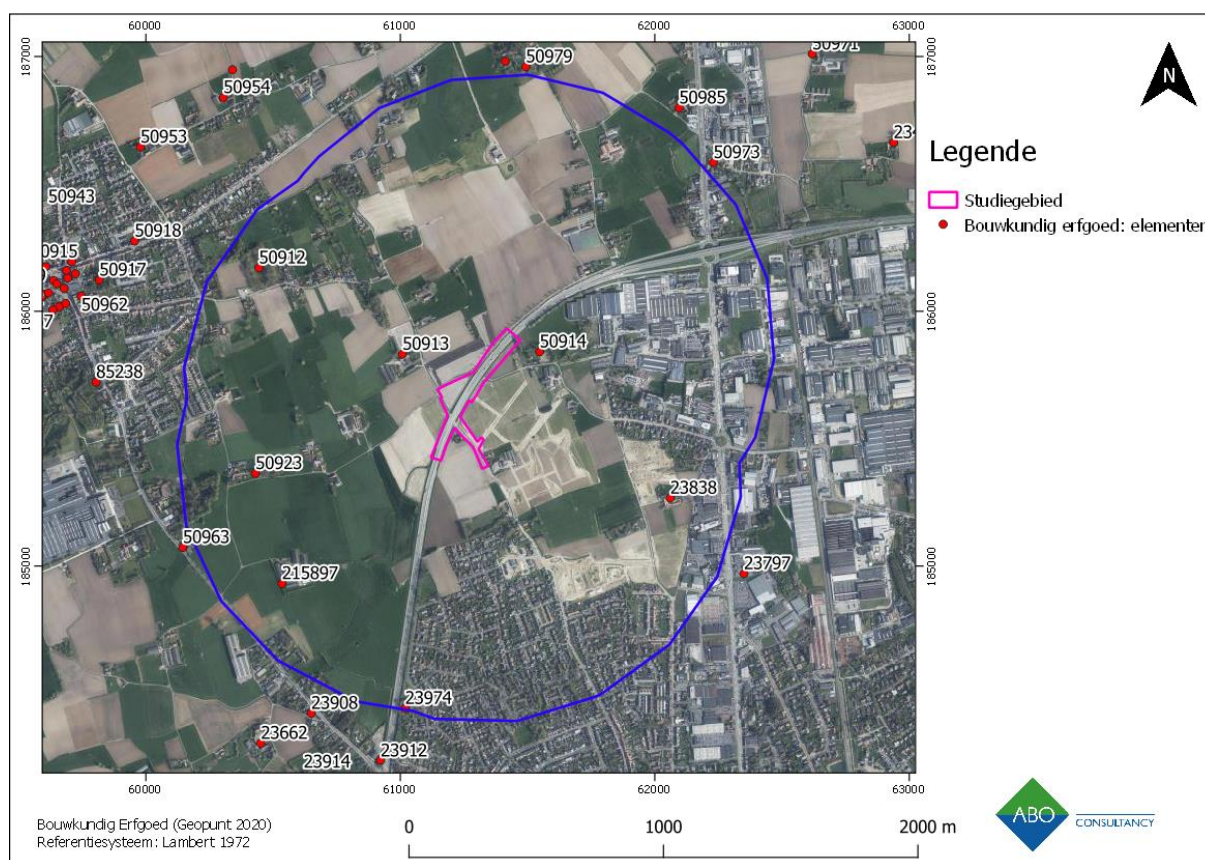
4.1.2 ROESELARE

Roeselare is ontstaan op de hoger gelegen zandruggronden langsheen de rivier Mandel. De eerste menselijke sporen dateren uit het epi-paleolithicum, de eerste nederzettingen uit het neolithicum. Tijdens de Romeinse periode was Roeselare gelegen aan het kruispunt van de Romeinse heirbanen Bavai-Aardenburg en Doornik-Oudenburg. Het gebied ontwikkelt zich van een Romeinse villa over een vicus tot een kleine stedelijke kern.

In 822 wordt 'Roslar' voor het eerst vermeld in een oorkonde. Ca. 1250 krijgt Roeselare stadsrechten. In de 14-15de eeuw leeft Roeselare vooral van de lakennijverheid. In de 16de eeuw gebeurt een omschakeling naar de linnennijverheid. Roeselare heeft sterk te lijden onder de Frans-Spaanse oorlogen. In de 19de eeuw wordt de mechanisatie van de spin-en weefnijverheid ingezet in de stad. Tijdens WOI bevindt Roeselare zich binnen het Duitse Etappengebied. De stad kent zware verwoestingen tijdens WOI. Tijdens WOII ondervindt Roeselare weinig schade.

4.2 INVENTARISSEN ONROEREND ERFGOED

4.2.1 INVENTARIS BOUWKUNDIG ERFGOED

Figuur 25: Weergave van de locaties met gekend bouwkundig erfgoed binnen een straal van 1km (Geopunt 2020)

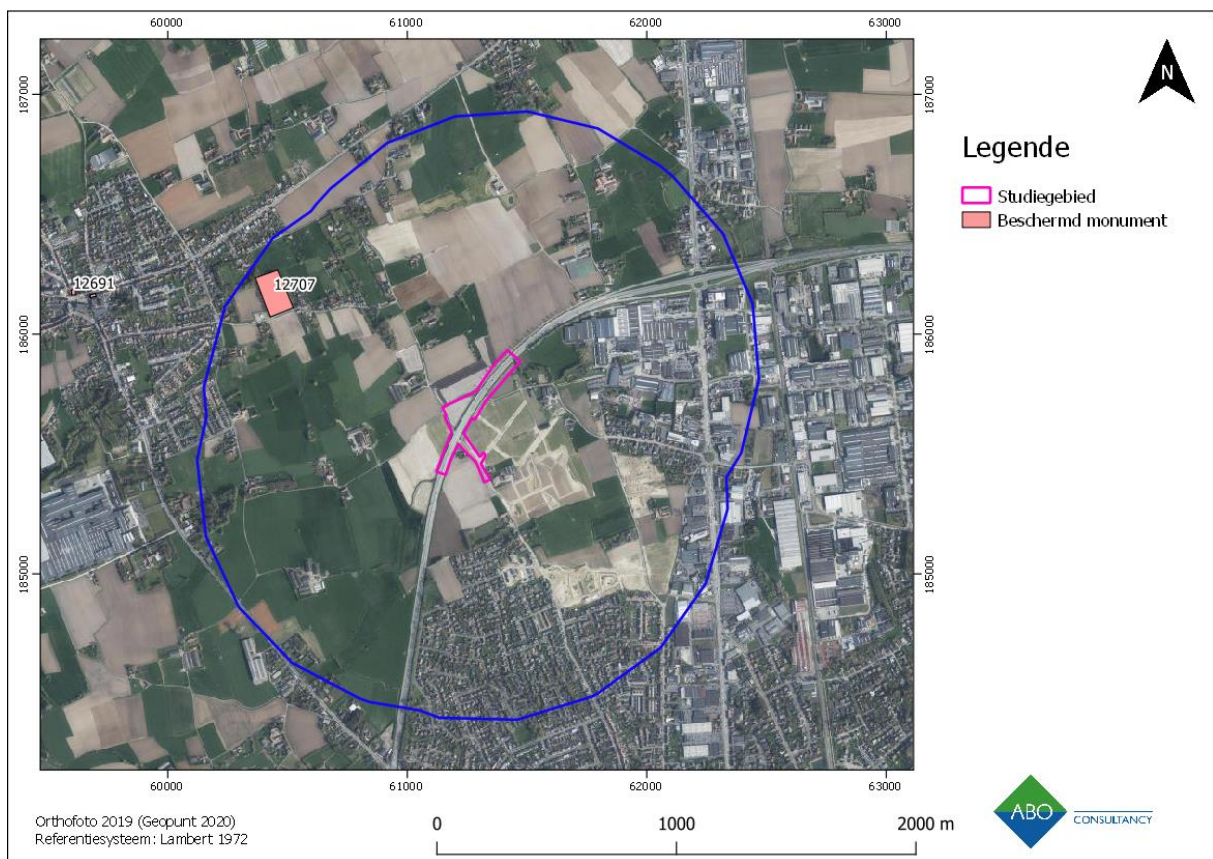
Bij het bouwkundig erfgoed bevinden zich twee sites met walgracht, ‘Coddekens Leen’ (ID 23974) en de Wallenhoeve (50913). Beide sites klimmen respectievelijk op tot de 16de en 19de eeuw. Een eerdere datum is echter niet uitgesloten, gezien dit type boerderijen kan teruggaan tot de late middeleeuwen. Voor het overige vallen voornamelijk de twee meldingen uit WOI op. De Duitse militaire begraafplaats van Hoogdele (ID 50912) werd aangelegd tijdens WOI door de Duitse groepen. Na WOI werden Duitse slachtoffers die oorspronkelijk elders waren begraven herbegraven op deze locatie. Een tweede melding uit dezelfde periode betreft een Duitse bunker (ID 215897). Deze bunker werd opgetrokken in een weide bij een bestaande boerderij (‘Beechbank Farm’ op Engelse loopgravenkaarten). De bunker fungeerde oorspronkelijk als observatiepost en mitrailleurpost. De bunker maakte deel uit van de Flandern I Stellung (cf. hst 4.1).

ID	Omschrijving	Datering
23838	Hoeve met losse bestanddelen	19 ^{de} eeuw
23974	‘Coddekens Leen’ of ‘Klokkeput’ (site met walgracht)	16 ^{de} eeuw

50912	Duitse militaire begraafplaats Hooglede	WOI; interbellum
50913	Wallenhoeve (site met walgracht)	19 ^{de} eeuw
50914	Hoeve met losse bestanddelen	19 ^{de} eeuw
50923	Hoeve en neogotische veldkapel	19 ^{de} eeuw, begin 20 ^{ste} eeuw
50963	Neogotische wegkapel	1 ^{ste} helft 20 ^{ste} eeuw
215897	Duitse bunker	WOI

Figuur 26: Tabel van het bouwkundig erfgoed binnen een straal van 1km (Geopunt 2020)

4.2.2 BESCHERMDE MONUMENTEN

Figuur 27: Beschermd monumenten binnen een straal van 1km rond het studiegebied (Geopunt 2020)

Binnen een straal van 1km rond het studiegebied bevindt zich één beschermd monument. De Duitse militaire begraafplaats te Hooglede werd beschermd omwille van de historische en artistieke waarde.

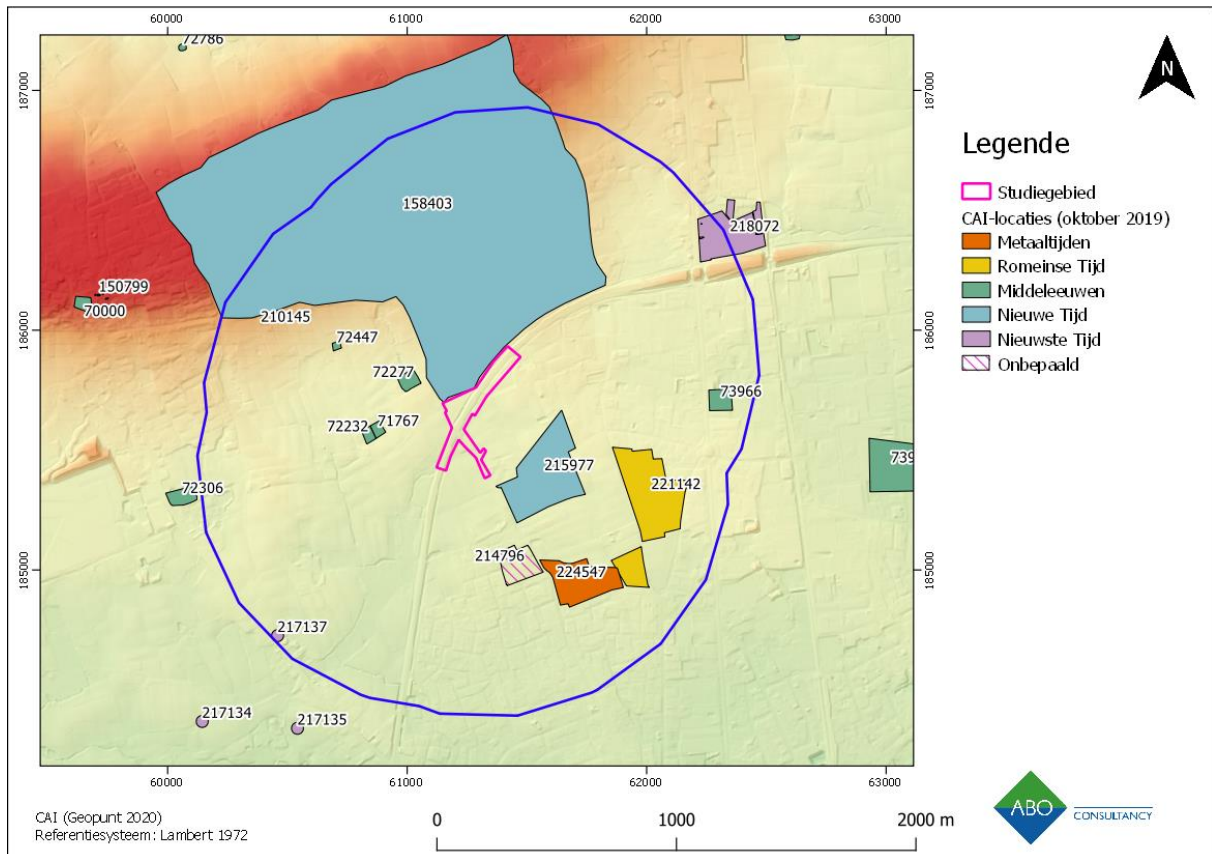
De begraafplaats in Hooglede is een van de vier grote Duitse verzamelbegraafplaatsen uit WOI in Vlaanderen. Hooglede bevond zich tijdens WOI in het Duitse Etappengebied (cf. hst. 4.1). De begraafplaats ontstond in 1917 nadat het kerkhof niet meer volstond om de slachtoffers te begraven. Er werden daarom nieuwe begraafplaatsen aangelegd, waaronder het 'Ehrenfriedhof Hooglede Ost' langs de Beverenstraat. Na WOI werd het aantal louter Duitse begraafplaatsen uit die periode tot vier herleid waardoor er een groot aantal graven bijkwam. De inrichting werd aangepast in de jaren '30,

'50 en '70 van de vorige eeuw. De houten kruisen met spitshoekig dak uit de jaren '30 werden in de jaren '50 vervangen door metalen plaatjes. In de jaren '70 koos men voor de liggende stenen die nu nog steeds de graven markeren.

4.2.3 BESCHERMDE STADS- OF DORPSGEZICHTEN

Er zijn geen beschermde stads- of dorpsgezichten in de buurt binnen een straal van 1km rond het studiegebied.

4.2.4 CENTRALE ARCHEOLOGISCHE INVENTARIS (CAI)

Figuur 28: Overzicht van de CAI-meldingen binnen een straal van 1km rond het studiegebied (Geopunt 2020)

ID	Omschrijving	Datering	Afstand tot studiegebied
71767	Site met walgracht: cartografie	Nieuwe tijd	235m
72232	Site met walgracht: cartografie	Nieuwe tijd	330m
72277	Site met walgracht: cartografie	Late middeleeuwen	150m
72306	Site met walgracht: cartografie	Nieuwe tijd	1,1km

72447	Site met walgracht : cartografie	Nieuwe tijd	485m
73966	Site met walgracht: cartografie	Nieuwe tijd	840m
158403	Slag bij Hooglede: slagveld: literatuurstudie	Nieuwe tijd	Aangrenzend
210145	Archeologisch vooronderzoek: metaaldetectie	Nieuwe tijd, nieuwste tijd	700m
214796	Archeologisch vooronderzoek: proefsleuven	Onbepaald	350m
215977	Archeologisch onderzoek: proefsleuven	Onbepaald, nieuwe tijd	50m
217137	Metaaldetectie	Nieuwe tijd, nieuwste tijd	955m
218072	Archeologisch onderzoek: proefsleuven	Nieuwste tijd	865m
221142	Archeologisch onderzoek	Romeinse tijd, middeleeuwen, nieuwste tijd	550m
224547	Archeologisch onderzoek: opgraving	Late ijzertijd	450m

Figuur 29: Tabel met de CAI-meldingen binnen een straal van 1km rond het studiegebied (Geopunt 2020)

ID 71767

Op de Poppkaart (1842-1879) werd op deze locatie een site met walgracht vastgesteld (CAI 2020). De Poppkaart geeft dan ook datering ante quem. Gezien deze site op de Ferrariskaart (1771-1778) niet voorkomt is deze vermoedelijk ontstaan tussen het einde van de 18de eeuw en het begin van de 19de eeuw. De site wordt op de Poppkaart aangeduid als 'ferme Callewaert'. Deze hoeve bestaat uit een dubbele omwalling met elk een aparte toegang, deze melding betreft enkel de rechterzijde van de omwalling waar zich vermoedelijk het woonhuis bevond.

ID 72232

Deze melding betreft de linkse omwalling van de Callewaertshoeve, waar zich vermoedelijk de bijgebouwen bevonden. De toegang is hier breder (voor landbouwarren) en er bevinden zich meerdere kleinere gebouwen binnen de walgracht. Dit gedeelte werd eveneens vastgesteld op de

Poppkaart (1842-1879) en komt niet voor op de Ferrariskaart (1771-1778) waardoor de datering vermoedelijk tussen het einde van de 18de eeuw en het begin van de 19de eeuw ligt.

ID 72277

De melding betreft de Wallenhoeve die werd vastgesteld op de Poppkaart (1842-1879). Deze hoeve komt echter ook voor op de Ferrariskaart (1771-1778) waardoor deze laatste kaart een datering ante quem geeft (CAI 2020). Het is niet uitgesloten dat deze site teruggaat op de late middeleeuwen gezien sites met walgracht toen vaak voorkwamen.

ID 72306

Op de Poppkaart (1842-1879) werd het Rozenhof vastgesteld (CAI 2020). Deze site met walgracht komt niet voor op de Ferrariskaart (1771-1778) en dateert dan ook waarschijnlijk uit het einde van de 18de eeuw en het begin van de 19de eeuw.

ID 72447

Deze melding betreft een site met walgracht. Deze werd opnieuw vastgesteld op de Poppkaart (1842-1879) maar niet op de eerdere Ferrariskaart (1771-1778) waardoor de hoeve dan ook waarschijnlijk dateert uit het einde van de 18de eeuw en het begin van de 19de eeuw (CAI 2020).

ID 73966

Op de Poppkaart (1842-1879) werd op deze locatie een site met walgracht vastgesteld (CAI 2020). De Poppkaart geeft dan ook datering ante quem. Gezien deze site op de Ferrariskaart (1771-1778) niet voorkomt is deze vermoedelijk ontstaan tussen het einde van de 18de eeuw en het begin van de 19de eeuw. Op de Poppkaart staat deze hoeve bekend als 'Ferme Ghekiere'.

ID 158403

Deze melding betreft de locatie van het slagveld waar in 1794 de Slag bij Hooglede werd uitgevochten. Deze slagveld kaderde in de zogenaamde Eerste coalitieoorlog waarbij revolutionair Frankrijk strijd leverde met een coalitie van mogendheden waaronder o.a. Oostenrijk, Groot-Brittannië, Spanje en de Nederlandse Republiek. De Franse troepen namen uiteindelijk de Heuvelkam van Hooglede en ook Roeselare in (De Vriendt, Derde & Carman, 2011).

ID 210145

Deze archeologienota betreft een metaaldetectie die werd uitgevoerd naar aanleiding van de bouw van een bezoekerscentrum naast het Duitse militaire kerkhof van Hooglede. Er werden drie loden kogels en een musketonkogel gevonden die vermoedelijk kunnen toegeschreven worden aan de Slag bij Hooglede. Uit de nieuwe tijd werd ook een koperen oord of duit gevonden. Daarnaast werden ook drijfbanden, ontstekers en een Duitse obus uit WO I gevonden. Uit diezelfde periode werden Duitse patroonhulzen en Franse kogelpunten aangetroffen. Er werd ook Belgische WOII-munitie aangetroffen (Bracke 2015).

ID 214796

Bij een proefsleuvenonderzoek naar aanleiding van een verkaveling werden op deze locatie enkele greppels en vier houtskoolmeilers aangetroffen. Een datering kon niet bepaald worden (Demoen & Frederick 2017).

ID 215977

Bij een proefsleuvenonderzoek naar aanleiding van een verkaveling werden talrijke sporen van houtskoolmeilers aangetroffen. Een datering kon niet vooropgesteld worden. Ook werden er perceelgreppels uit de nieuwe tijd aangetroffen (Verdegem & Van Goidsenoven 2017).

ID 217137

Bij een metaaldetectie die werd uitgevoerd in 2017 werden vondsten uit de nieuwe en nieuwste tijd gedaan. Uit de nieuwe tijd dateren twee oorden (Nederlandse koperen munt). Er werd ook een muntstuk van Willem I van Nederland aangetroffen (datering begin 19de eeuw). De overige vondsten dateren uit de nieuwste tijd waarbij ook Belgische koperen muntstukken, o.a. van Leopold II werden aangetroffen. Uit WOI dateren fragmenten van shrapnell en kogelkoppen (CAI 2020).

ID 218072

Bij een proefsleuvenonderzoek werden op deze locatie enkel twee subrecente greppels aangetroffen. Het grootste deel van het terrein is opgehoogd (Acke, Bartholomieux & Vanhoutte 2017).

ID 221142

Tijdens een proefsleuvenonderzoek werden duidelijk nederzettingssporen uit de vroeg-Romeinse periode gevonden. Het gaat hier om kuilen, grachten en een huisplattegrond. Er zijn uit dezelfde periode ook diepe kuilen (houtskoolmeilers) aangetroffen. Het landschap was dan ook vermoedelijk erg bosrijk. Uit de volle middeleeuwen dateert een drenkpoel voor vee en een hoeveplattegrond. Meteen ten noorden van het projectgebied bevindt zich een hoeve die al zeker teruggaat tot het einde van de 18de eeuw. Mogelijk gaat het om een herbouwfase van de aangetroffen middeleeuwse hoeve. De aanwezigheid van bomkraters, een schuttersput en de resten van munitie die werden aangetroffen duiden op de woelige periode tijdens WOI in het gebied.

ID 224547

Naar aanleiding van een geplande verkaveling werd binnen deze zone verder archeologisch onderzoek uitgevoerd. Binnen het gebied werden diverse houtskoolmeilers aangetroffen zoals deze ook in de omgeving al werden aangetroffen bij eerder archeologisch onderzoek (zie eerder besproken meldingen). Twee houtskoolmeilers werden met de C14-methode gedateerd en konden in de late ijzertijden tussen de 2de en 4de eeuw v.C. geplaatst worden. Vermoed wordt dat de regio rond Roeselare toenertijd een productiecentrum was voor houtskoolvervaardiging op grote schaal. Dit duidt mogelijk op ambachtelijke activiteiten (zoals metaalbewerking) in de omgeving. De nabijheid van bosrijk gebied was hiervoor een vereiste om te kunnen voldoen aan de productienoden. Tijdens het antracologisch onderzoek werden enkel de resten van eik (*Quercus*) vastgesteld. Uit pollenonderzoek direct ten noorden van het plangebied is gebleken dat het landschap erg bosrijk was rond het jaar 0, met de aanwezigheid van eik en beuk (en op de rand van het bos sleedoorn, hazelaar, els en wilg) (Vanhoutte 2018).

Conclusie

In de regio werden heel wat proefsleuvenonderzoeken uitgevoerd. Ten oosten van het studiegebied leverde dit tot nu toe geen relevante sporen op maar ten zuidoosten van het studiegebied ligt de situatie anders. Hier werden talrijke sporen van houtskoolmeilers uit de Romeinse periode aangetroffen. Onderzoek wees uit dat zich hier vermoedelijk een productiecentrum bevond. In de omgeving werden nog ongedateerde houtskoolmeilers aangetroffen, vermoedelijk gaat het hier echter ook om sporen uit de Romeinse periode. Uit pollenonderzoek is gebleken dat het gebied erg

bosrijk was, een vereiste gezien de productie van houtskool veel hout vergt. Ook een nederzetting uit dezelfde periode werd in de buurt aangetroffen.

Uit de periode van de middeleeuwen is tot nu toe enkel een huisplattegrond en een drenkpoel aangetroffen. Mogelijk ligt dit aan de stand van het onderzoek.

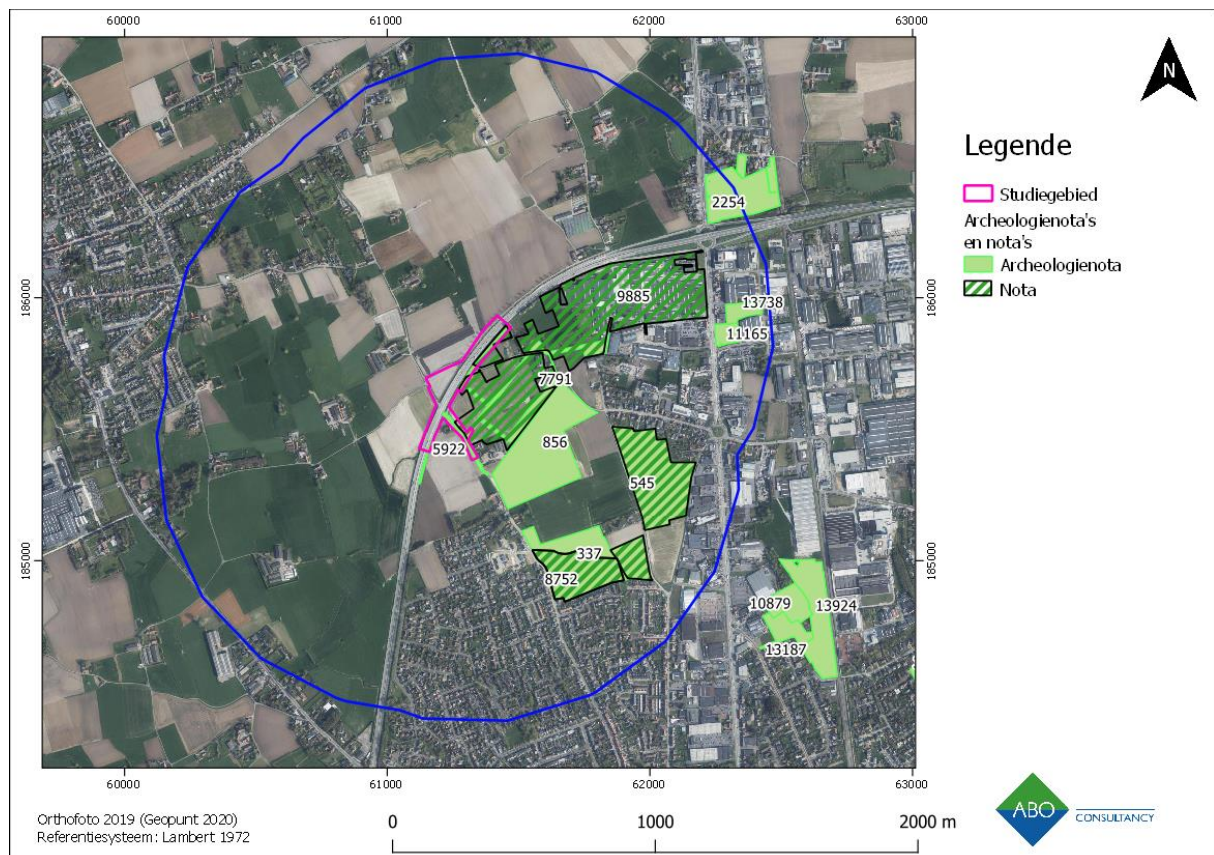
Uit de CAI komen veel cartografische meldingen van sites met walgracht naar voor. Slechts één van deze sites kan echter getraceerd worden op de Ferrariskaart (1771-1778) en is dus mogelijk ouder dan de 18de eeuw. De overige dateren uit de periode tussen het einde van de 18de eeuw en de eerste helft van de 19de eeuw. Dit wijst op het belang van de landbouw in die specifieke periode waardoor het aantal boerderijen (al dan niet met walgracht) allicht toenam.

De melding met ID 158403 geeft de locatie van de Slag bij Hooglede in 1794 aan. Deze afbakening werd net ten noorden van het huidige studiegebied geplaatst waardoor de kans groot is dat er ook binnen het studiegebied nog sporen van dit treffen te vinden zijn.

Tijdens WO1 bevond Hooglede zich in het Etappengebied, het Duitse hinterland. Bij de bevrijding werd hard gevochten in de nabijheid van de Gitsberg. Bij twee metaaldetectie-onderzoeken die in de omgeving werden uitgevoerd werden sporen van munitie uit die periode aangetroffen.

Er dus zeker een archeologisch potentieel aanwezig vanaf de Romeinse periode tot en met de nieuwste tijd. Sporen uit de steentijd werden evenwel niet vermeld. De nabijheid van de Gitsberg ten noorden van het onderzoeksgebied laat vermoeden dat eventuele sporen uit die periode eerder daar te verwachten zijn. Dit gezien de hoger gelegen ligging in de nabijheid van water die in deze periode geprefereerd werd.

4.2.5 ARCHEOLOGIENOTA'S EN NOTA'S WAARVAN REEDS AKTE GENOMEN WERD

Figuur 30: archeologienota's en nota's binnen een straal van 1km rond het studiegebied (Geopunt 2020)

Binnen een straal van 1km rond het studiegebied bevinden zich tien archeologienota's waarvan reeds akte genomen werd.

ID 5922 betreft een archeologienota die werd opgesteld voor de Honzebrouckstraat. Deze archeologienota bevindt zich gedeeltelijk binnen het huidige studiegebied en werd opgesteld naar aanleiding van de aanleg van een nieuwe rijweg langs de Honzebrouckstraat en een nieuwe gracht langs de R32. Gezien de interferentie met bestaande leidingen en wegenis kan uitgegaan worden van een aangetast bodemarchief. Er werd dan ook geen verder onderzoek geadviseerd (De Tollenaere et al. 2018a).

Eveneens gedeeltelijke binnen het studiegebied bevindt zich de archeologienota met ID 7791. Deze werd opgesteld naar aanleiding van de aanleg van twee bufferbekkens, drie rioleringstracés en de aanleg van een nieuwe wegenis boven de geplande riolering. De diepte van de bufferbekkens bedraagt ca. 3m-mv, de diepte van de riolering is ca. 2,2m-v. Het terrein is tot op heden grotendeels onverstoord waardoor de geplande werken een significante impact op het bodemarchief zullen betekenen. Ten oosten van het onderzoeksgebied werden bij een archeologisch onderzoek sporen uit de Romeinse periode en volle middeleeuwen aangetroffen. Dit terrein heeft een gelijkaardige ligging als het projectgebied voor ID 7791. Bijgevolg werd een proefsleuvenonderzoek aangeraden (De Tollenaere et al. 2018b)

De archeologienota met ID 856 werd opgesteld naar aanleiding van een verkaveling. Er werd dan ook uitgegaan van een maximale verstoring. In de omgeving bevinden zich sporen van houtskoolmeilers die mogelijk uit de Romeinse periode stammen. Er werd dan ook verder onderzoek d.m.v. proefsleuven aangeraden (De Gryse & Thys 2016). Dit verder onderzoek werd intussen reeds uitgevoerd en werd gegoten in een nota met ID 9885. Uit het proefsleuvenonderzoek bleek de menselijke aanwezigheid op het terrein vanaf de ijzertijd tot aan de vroegmoderne periode. Er werden greppelsystemen en houtskoolmeilers aangetroffen maar ook de restanten van een vroegmodern militair kampement. Zeker dit laatste geeft een groot potentieel tot kennisvermeerdering. Op basis van het voorgaande wordt dan ook een archeologische opgraving geadviseerd (Vanhercke et al. 2019).

De archeologienota met ID 2254 werd opgesteld naar aanleiding van de aanleg van een bedrijventerrein met wegenis, nutsleidingen, bufferbekken, ophoging en groenzone. De geplande werken gaan tot ca. 2m-mv. Op basis van het bureauonderzoek kon de aan- of afwezigheid van archeologisch potentieel niet bevestigd worden. Daarom werd verder onderzoek in de vorm van proefsleuven aangeraden (Acke et al. 2016a).

Voor de bouw van een magazijn met bijhorende verhardingen werd aan archeologienota met ID 13738 opgemaakt. Er zal gewerkt worden met paalfunderingen op een diepte van ca. 1,3m-mv. Op basis van de bureaustudie kon geen eenduidige aan- of afwezigheid van archeologische sites vastgesteld worden. Bijgevolg wordt een landschappelijk bodemonderzoek voorgesteld, indien nodig gevolgd door een steentijdtraject, met daarna een proefsleuvenonderzoek (Willaert & Heirman 2020).

De archeologienota met ID 11165 werd opgesteld naar aanleiding van de oprichting van een industriegebouw met bijhorende verhardingen. Voor de nieuwbouw worden paalfunderingen tot ca. 1,5m-mv voorzien. De verharding en nutsleidingen betekenen een verstoring van respectievelijk 50 en 80cm-mv. Het potentieel tot steentijd wordt gezien de historische aanwezigheid van landbouwpercelen als laag ingeschat. Op basis van eerdere onderzoeken uit de buurt zijn voornamelijk

sporen uit de Romeinse periode, middeleeuwen en nieuwe tijd te verwachten. Op basis van bovenstaande argumenten wordt een proefsleuvenonderzoek geadviseerd (Devroe 2019).

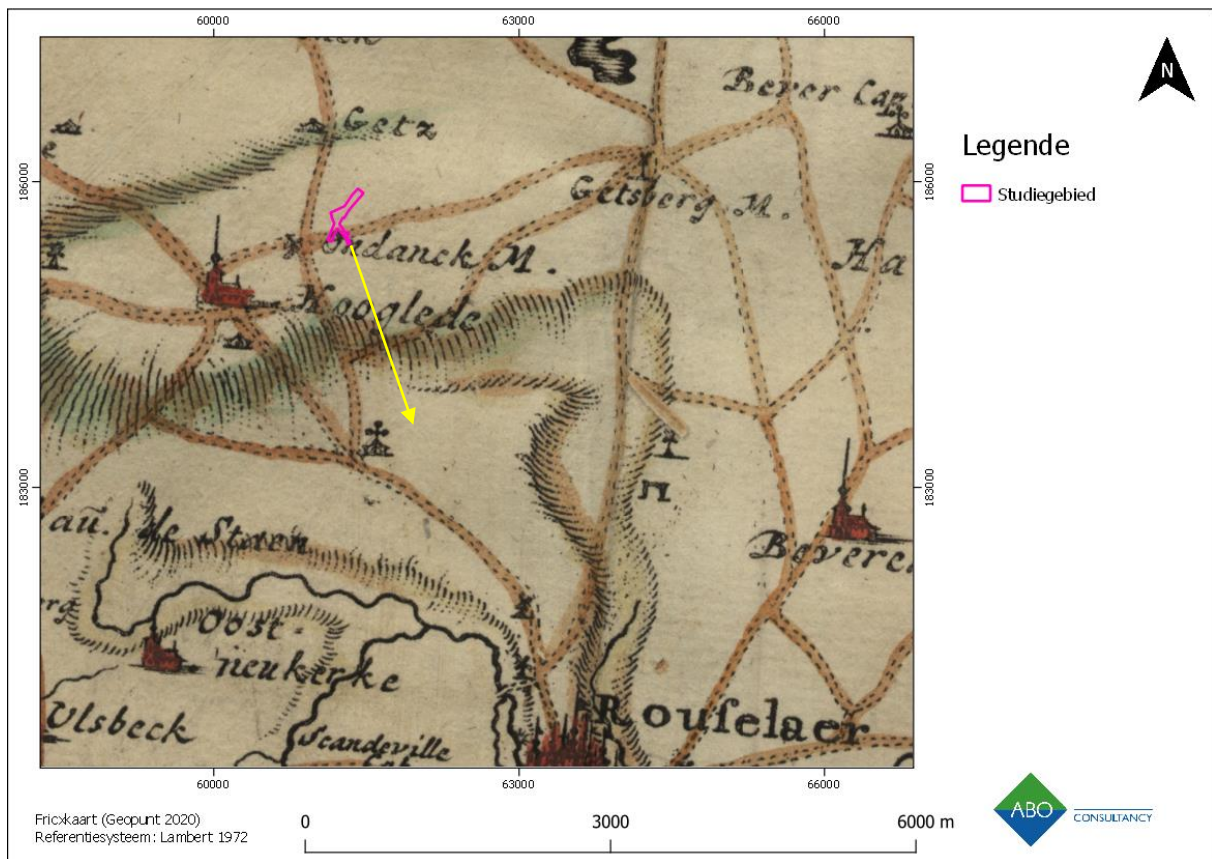
Naar aanleiding van een geplande verkaveling werd een archeologienota met ID 545 opgesteld. Een hoeve met bijgebouwen die zich momenteel binnen het projectgebied bevindt zal gesloopt worden. In de omgeving bevinden zich sporen uit de Romeinse periode, middeleeuwen en nieuwe tijd en WOI. Op basis van bovenstaande argumenten wordt een vooronderzoek d.m.v. proefsleuven aangeraden (Acke et al. 2016b).

De archeologienota met ID 337 werd opgesteld naar aanleiding van een verkaveling waardoor er wordt uitgegaan van een maximale verstoring. Gezien de aanwezige sporen in de omgeving die dateren uit de Romeinse periode tot en met de nieuwste tijd wordt een vooronderzoek d.m.v. proefsleuven aangeraden (Acke et al. 2016c). Dit proefsleuvenonderzoek werd neergeschreven in een nota met ID 8752. Tijdens het proefsleuvenonderzoek werden een grachttracé, enkele ongedateerde kuilen en twee houtskoolmeilers uit de Romeinse periode aangetroffen. Gezien het geringe aantal archeologische resten werd verder vooronderzoek niet aangeraden (Vanhoutte 2017).

Uit de archeologienota's waarvan reeds akte werd genomen blijkt een hoog archeologisch potentieel voor de periode van de Romeinse tijd tot en met de nieuwste tijd. Een specifiek steentijdpotentieel wordt niet vooropgesteld gezien de nabijheid van de meer aantrekkelijke ligging van de Gitsberg en de relatieve verstoring van de bodemopbouw veroorzaakt door landbouw en nutsleidingen. De archeologienota (ID 5992) die werd opgesteld voor de aanleg van de Honzebrouckstraat en zich gedeeltelijk binnen het studiegebied bevindt adviseert vrijgave gezien de verstoring veroorzaakt door nutsleidingen in de ondergrond. Kosten-baten is verder onderzoek in dit geval niet te verantwoorden. De archeologienota met ID 7791 betreft geen wegtracé en er is ook geen sprake van eerdere verstoringen. Hier werd een proefsleuvenonderzoek aangeraden. Het studiegebied betreft voor 80% een wegtracé, enkel de 'driehoek' in het noorden valt niet onder deze categorie.

4.3 CARTOGRAFISCHE BRONNEN

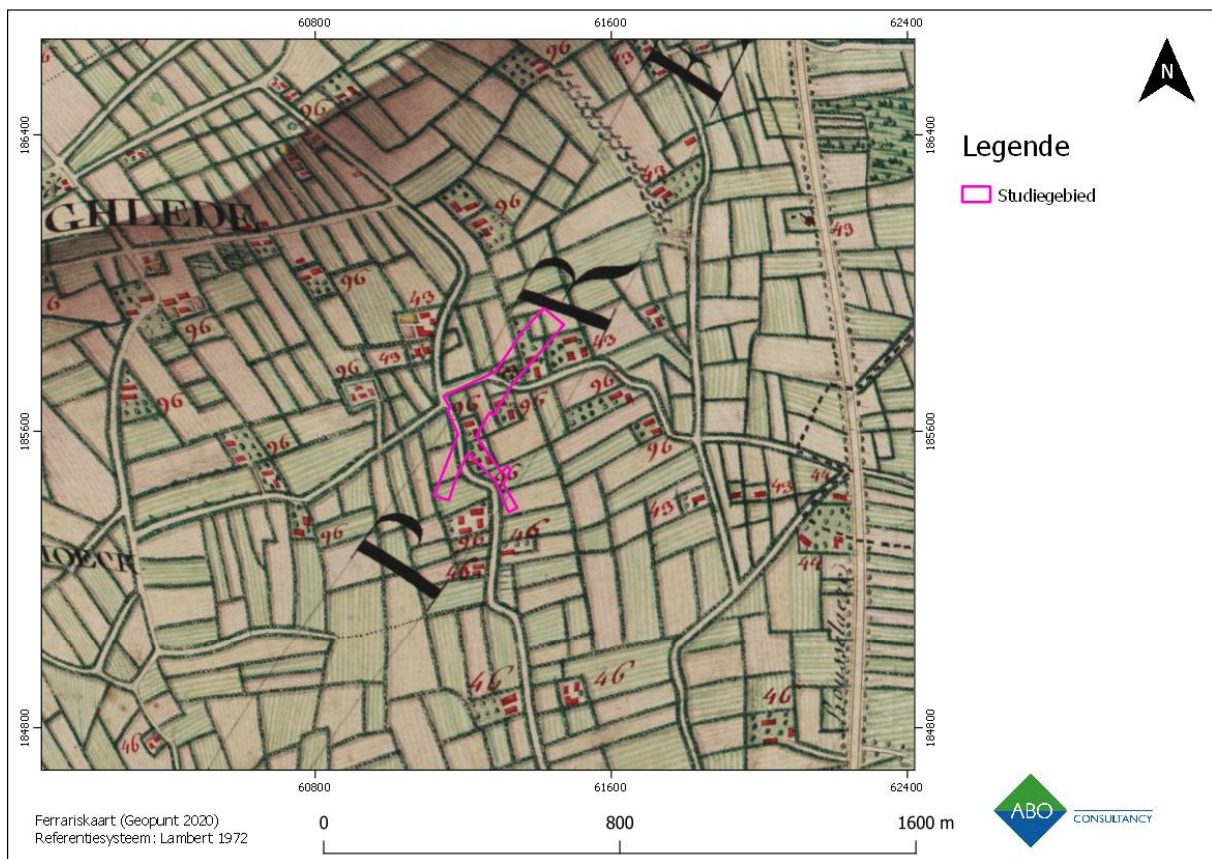
4.3.1 FRICXKAART (CA. 1712)

Figuur 31: Frickkaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2020)

Op de Frickkaart (figuur 31) zien we dat het studiegebied wat te veel naar het noorden verschoven is. De gele pijl geeft aan waar het studiegebied zich eigenlijk dient te bevinden. De verschuiving komt doordat historische kaarten niet altijd correct georeferereerd kunnen worden. Op deze kaart zien we duidelijk de Heuvelkam van Hooglede, het studiegebied bevindt zich ten zuiden van deze heuvelkam. Ten zuiden zien we de stad Roeselare, ten noorden Hooglede en het gehucht Gitsberg. Iets ten westen van het studiegebied bevindt zich een kerk of kapel. Gezien de beperkte graad van detail van deze kaart kan hier verder weinig uit afgeleid worden.

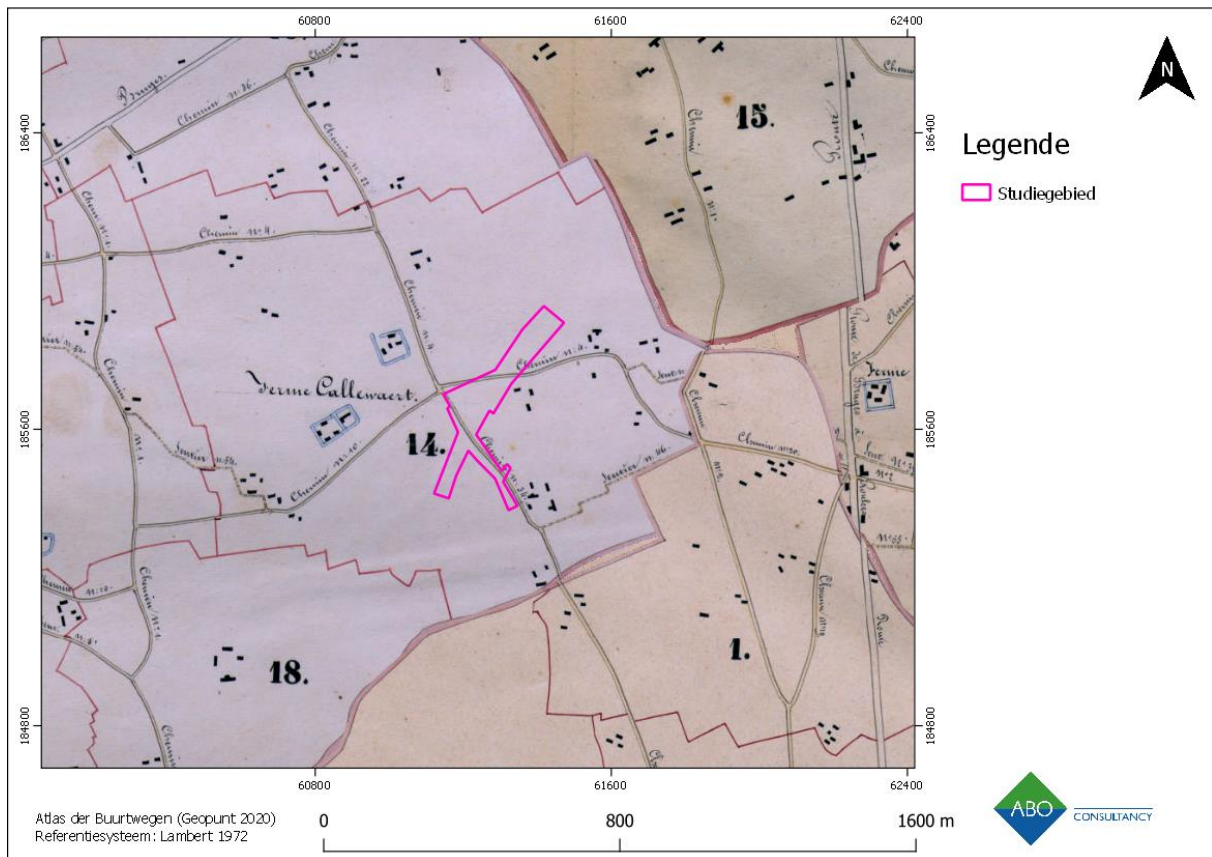
4.3.2 FERRARISKAART (CA. 1770- 1778)

Figuur 32: Ferrariskaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2020)

Op de Ferrariskaart (figuur 32) zien we dat zich binnen het studiegebied een aantal woningen bevinden. Gezien het grote aantal landbouwpercelen in de omgeving gaat het vermoedelijk om boerderijen. De wegenis kent nog niet haar huidige verloop maar het studiegebied bevindt zich wel nabij een kruispunt van een oost-west georiënteerde weg en een noord-zuid georiënteerde weg zoals ook vandaag het geval is. Wat verder ten oosten van het studiegebied bevindt zich de steenweg van Roeselare naar Torhout. Iets ten noordwesten van het studiegebied is een site met walgracht te zien.

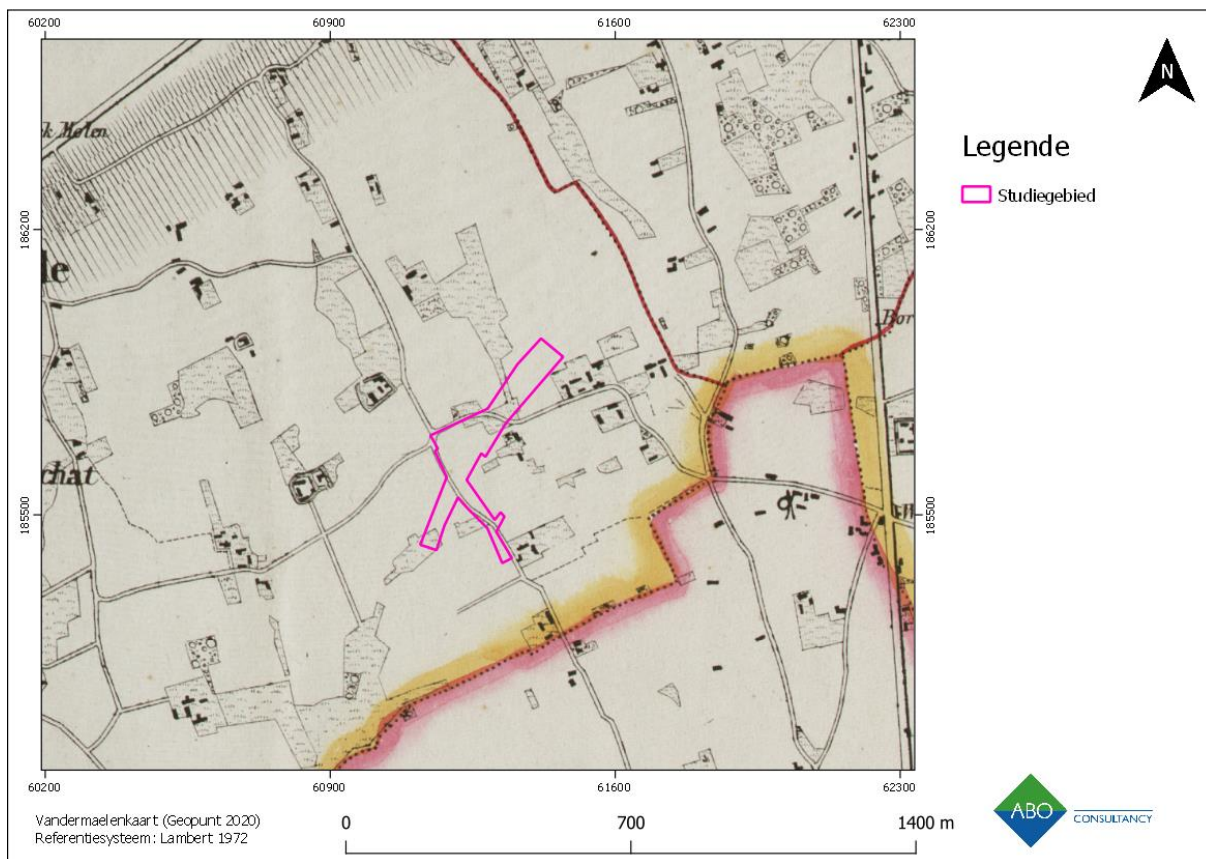
4.3.3 ATLAS DER BUURTWEGEN (CA. 1840)

Figuur 33: Atlas der Buurtwegen met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2020)

Op de Atlas der Buurtwegen (figuur 33) zien we dat de Honzebrouckstraat en de Beverenstraat (noord-zuid oriëntatie) min of meer hun huidige verloop vertonen. Ten noordwesten van het studiegebied is de site met walgracht te zien die reeds aanwezig was op de voorgaande kaart (figuur 32). Ten westen daarvan is de Ferme Callewaert voor het eerst te zien, het gaat hier om een dubbele site met walgracht. De bewoning die op figuur 32 binnen het studiegebied te zien was is verdwenen.

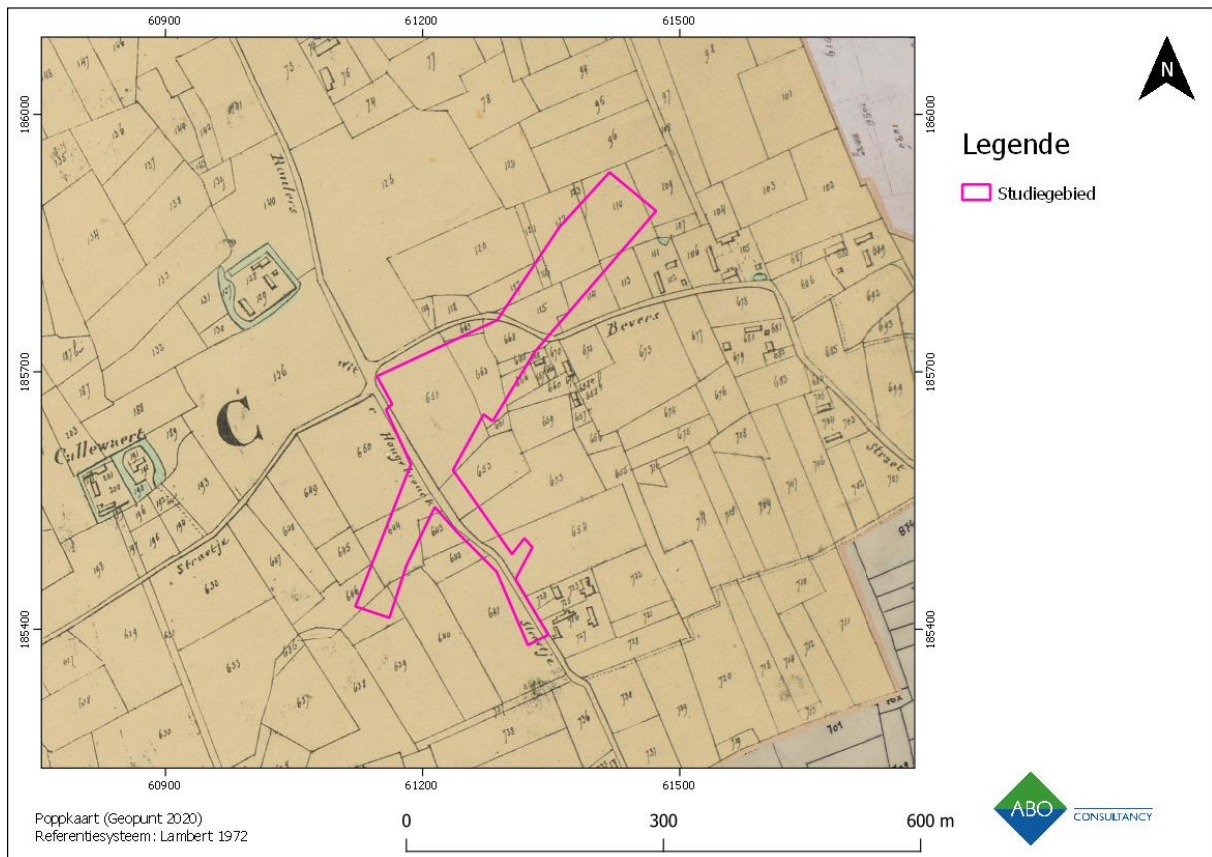
4.3.4 VANDERMAELENKAART (CA. 1846-1854)

Figuur 34: Vandermaelenkaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2020)

Op de Vandermaelenkaart (figuur 34) zien we ongeveer hetzelfde beeld als op de voorgaande kaart. Wel is hier nu te zien dat bepaalde landbouwpercelen als weide gereserveerd zijn, vermoedelijk vanwege de natte bodem. Beide sites met walgracht ten noordwesten van het studiegebied zijn op deze kaart nog te zien. Ook het tracé van de wegen binnen het studiegebied is onveranderd gebleven t.o.v. de voorgaande kaart (figuur 33).

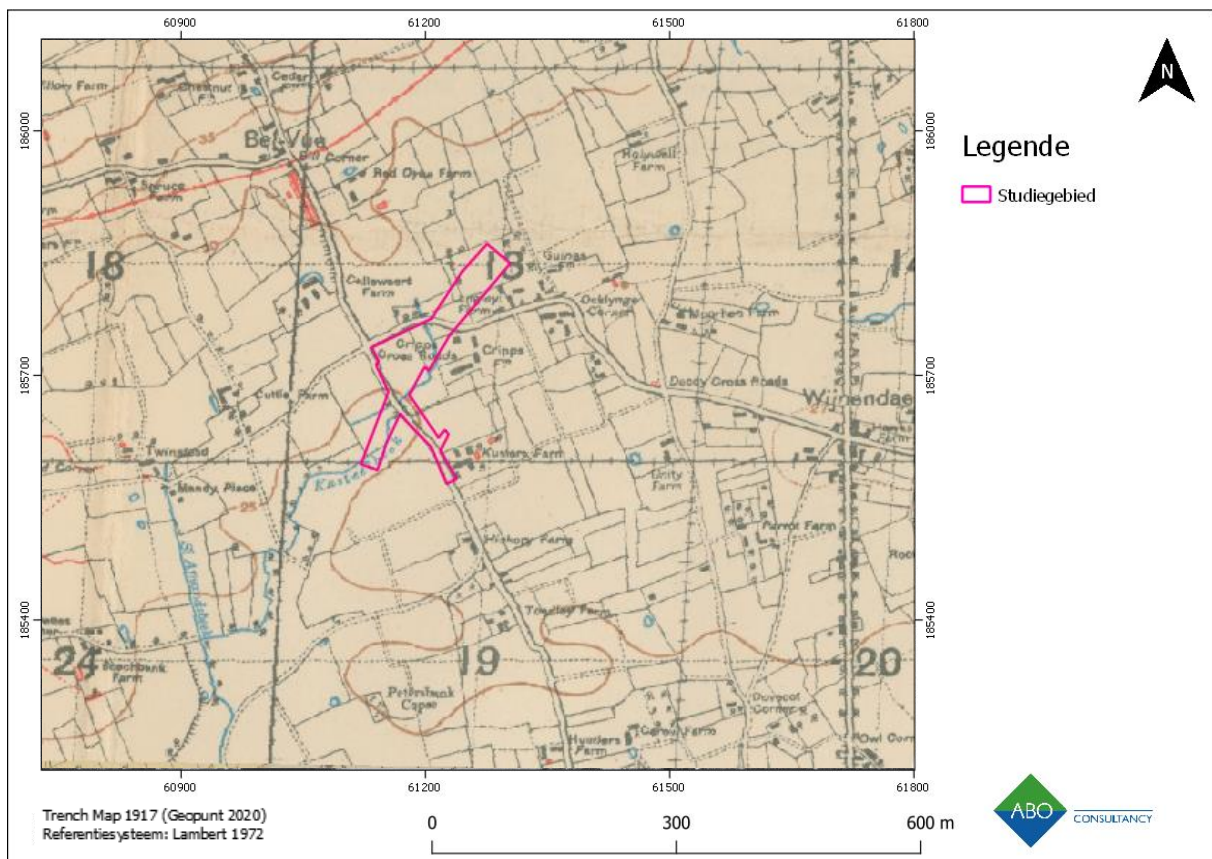
4.3.5 POPPKAART (CA. 1842-1879)

Figuur 35: Poppkaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2019)

Op de Poppkaart (figuur 35) zien we dat de huidige Honzebrouckstraat op deze kaart reeds wordt aangeduid als het 'Honzebrouckstraatje'. Beide sites met walgracht ten noordwesten van het studiegebied zijn ook op deze kaart te zien. Binnen het studiegebied bevindt zich geen bebouwing. Ten oosten van het studiegebied zijn welk enkele gebouwen te zien, waaronder ten oosten van de zuidelijkte tip de hoeve die ook nu nog bestaat.

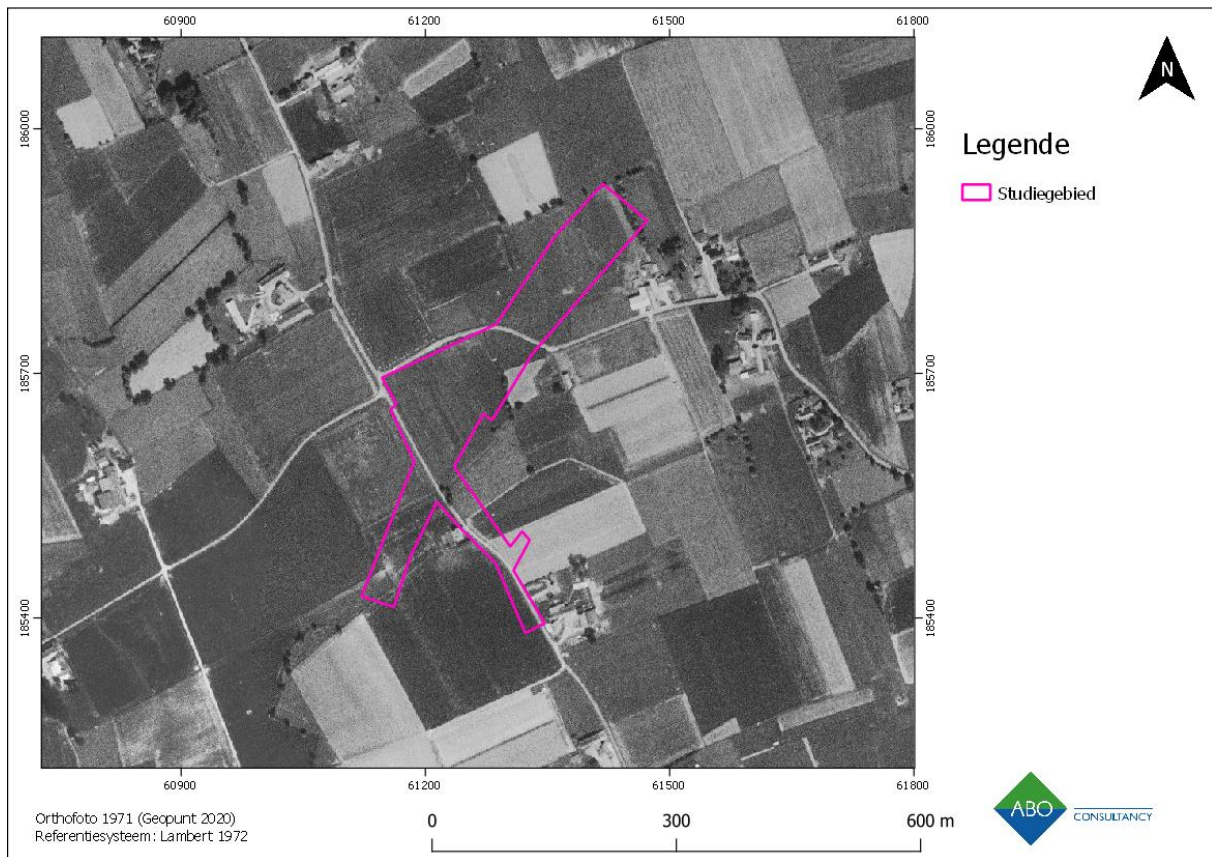
4.3.6 TRENCH MAP (DECEMBER 1917)

Figuur 36: Trench Map (1918) met aanduiding van het studiegebied (National Library of Scotland 2020)

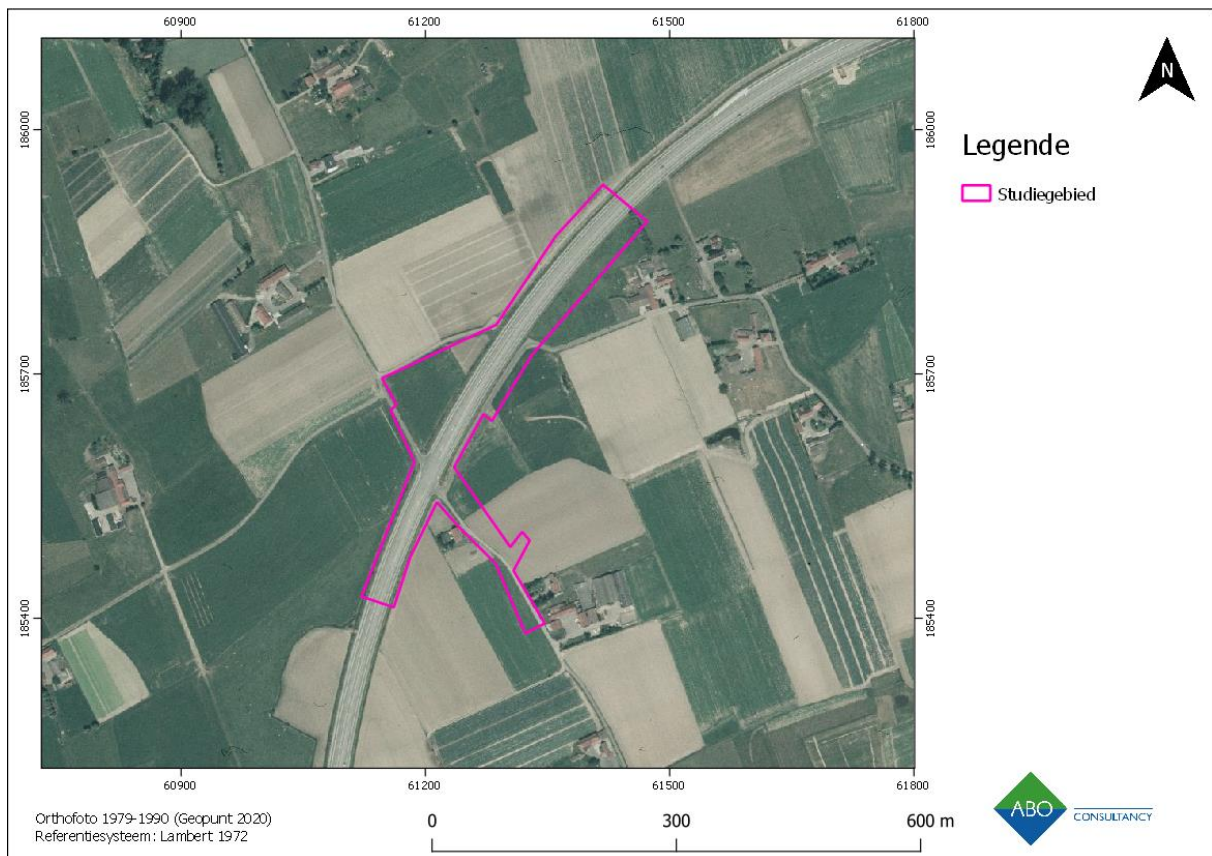
Hoogdele en het studiegebied behoorden tijdens WO1 tot het Duitse Etappengebied. Hoewel dit het hinterland was dat instond voor de bevoorrading en logistiek voor de Duitse troepen aan het nabijgelegen front zijn hier ook enkele bunkers, mitrailleursposten en mangaten terug te vinden. Binnen het studiegebied zijn er echter geen WO1-structuren aangeduid.

4.4 RECENTE LANDSCHAPSVERANDERINGEN

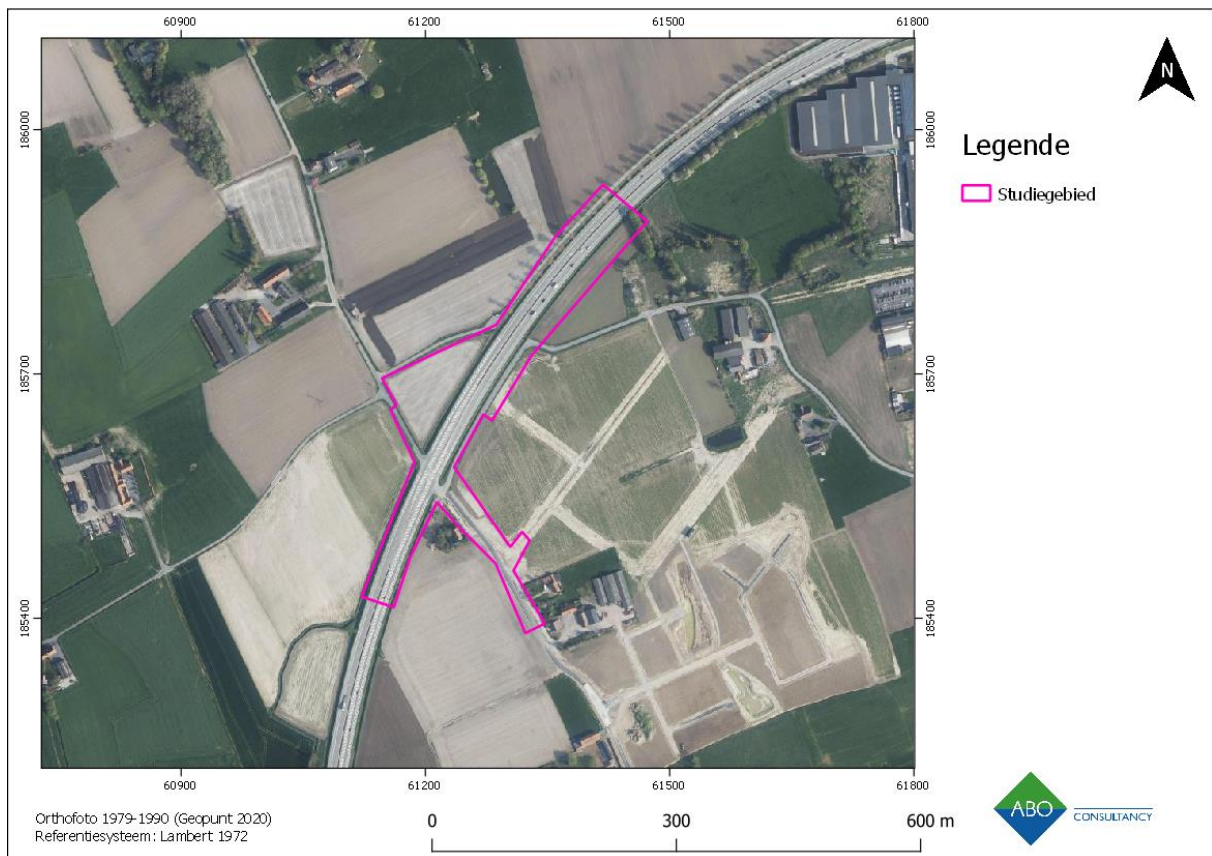
Figuur 37: Orthofoto (1971-panchromatisch) met aanduiding van het studiegebied (Geopunt 2020)

Op deze luchtfoto uit 1971 zien we dat de Ringlaan (R32) nog niet is aangelegd. Binnen het studoegeboed is geen bewoning te zien. De Callewaerthoeve (dubbele site met walgracht) is nog te zien, hoewel de walgracht verdwenen lijkt. De andere site met walgracht ten oosten hiervan is verdwenen. De percelen binnen het studiegebied zijn landbouwpercelen.

Figuur 38: Orthofoto (1979-1990) met aanduiding van het studiegebied (Geopunt 2020)

Op deze luchtfoto uit 1989 zien we dat de R32 intussen werd aangelegd binnen het studiegebied. Voor het overige is het wegtracé van de omringende straten hetzelfde gebleven. De 'driehoek' binnen het studiegebied gevormd door de Gitsbergstraat en R32 is op deze orthofoto voor het eerst te zien. Binnen en rondom het studiegebied zijn voornamelijk landbouwpercelen te zien.

Figuur 39: Orthofoto (meest recent) met aanduiding van het studiegebied (Geopunt 2020)

Op deze orthofoto zien we dat enkele van de kleinere boerderijen verdwenen zijn en dat de grotere uitgebreid zijn. In de noordwestelijke hoek van de foto zijn industriële loodsen te zien. Meteen ten oosten van het studiegebied is de aanzet tot nieuwe wegenis te zien voor de geplande verkavelingen in die zone.

5 BESLUIT

5.1 INTERPRETATIE EN DATERING

Op basis van landschappelijke en archeologisch/historische gegevens kan een inschatting gemaakt worden van de aard en ouderdom van eventuele archeologische vindplaatsen ter hoogte van het studiegebied.

Landschappelijk gezien bevindt het studiegebied zich aan de voet van de Gitsberg, die deel uitmaakt van de heuvelkam van Hooglede. Het studiegebied is iets hoger gelegen, maar wel significant lager dan de nabijgelegen Gitsberg. De nabije ligging van deze lokale verhoging laat vermoeden dat de voorkeur voor nederzettingen en kampen in het verleden allicht eerder uitging naar de hoger gelegen gronden van de Gitsberg.

Binnen het studiegebied komen vijf verschillende bodemtypes voor, **Ldc**, **Pdc**, **Pcc**, **Efp** en **Lep**. Het gaat voornamelijk om (natte) zandleembodems die matig tot goed geschikt zijn als landbouwgrond. In het oosten komen twee kleinere vlekken kleibodems voor. Deze zijn te linken aan de loop van verschillende beken die in de omgeving voorkomen. Sommige van deze beeklandschappen zijn vandaag nog bewaard, andere werden gedempt en geven aanleiding tot drassige gronden. Deze laatste worden vaak gebruikt als hooiland.

Uit de CAI blijkt dat er op zich 550m ten oosten van het studiegebied een nederzetting uit de Romeinse periode gekend is. Vermoedelijk is deze gelinkt aan de talloze sporen van houtskoolmeilers die in de buurt werden teruggevonden. Waar een C-14datering werd uitgevoerd bleken deze uit de late ijzertijd/vroeg-Romeinse periode te dateren. Het veelvuldig voorkomen laat een productiecentrum van houtskool in een voorheen bosrijk gebied vermoeden. Dit laatste wordt door een pollenanalyse bevestigd. Uit de volle middeleeuwen dateert een huisplattegrond en drenkpoel. Mogelijk ligt de afwezigheid van andere middeleeuwse sporen aan de stand van het onderzoek. Sites met walgracht komen in de omgeving veelvuldig voor maar slechts de Wallenhoeve (cf. hst. 4.2.1) kon getraceerd worden op de Ferrariskaart en is mogelijk ouder dan de 18de eeuw. De overige sites dateren uit de nieuwe of zelfs nieuwste tijd. De locatie van de 'Slag bij Hooglede' uit 1794 bevond zich meteen ten noorden van het studiegebied, het is dan ook niet ondenkbaar dat hiervan nog sporen terug te vinden zijn binnen het studiegebied. Tijdens WOI bevond Hooglede zich in het Etappengebied, het Duitse hinterland. Bij de bevrijding werd hard gevochten in de nabijheid van de Gitsberg. Bij twee metaaldetectie-onderzoeken die in de omgeving werden uitgevoerd werden sporen van munitie uit die periode aangetroffen.

Op cartografische bronnen vanaf de 18de eeuw is te zien dat zich steeds een wegenis binnen het studiegebied heeft bevonden. Vanaf het begin van de 19de eeuw kent deze wegenis hetzelfde verloop als in de jaren '70 van de 20ste eeuw (voor de aanleg van de R32). Enkel op de Ferrariskaart is bewoning te zien binnen het studiegebied. In de 19de eeuw is deze verdwenen. Op de loopgravenkaart uit 1917 is te zien dat zich binnen het studiegebied geen structuren uit WOI bevinden, hoewel deze in omgeving wel aangeduid zijn.

Op basis van bovenstaande argumenten is er een matig tot hoog archeologisch potentieel aanwezig voor sporen vanaf de Romeinse periode tot en met de nieuwste tijd. Resten uit de steentijd lijken minder waarschijnlijk gezien de nabijheid van de meer aantrekkelijke hogere ligging van de Gitsberg meteen ten noorden van het onderzoeksgebied. Toch kunnen deze niet helemaal worden uitgesloten.

5.2 INSCHATTING POTENTIEEL TOT KENNISVERMEERDERING

Op de kruising van de Beverenstraat en Honzebrouckstraat met de R32 komt een fietstunnel om veilig verkeer naar beide eerstgenoemde straten mogelijk te maken. De werken voor deze tunnel zullen tot 4m-mv diep gaan. De tunnel heeft een lengte van ca. 40m en een breedte van ca. 4,5m. Ter hoogte van de tunnel wordt een omleiding voorzien in het fietspad voor fietsers die niet hoeven over te steken. Met dit doel wordt de oostelijke uitbreiding langsheen de Honzebrouckstraat (opp. 2.800m²) ingericht. Ook meteen ten westen van de Beverenstraat wordt een smalle strook (280m²) daarvoor ingericht. De werken voor deze bovengrondse fietspaden zullen tot maximaal 35cm-mv diep gaan.

Ter hoogte van de 'driehoek' ten oosten van de Beverenstraat komt een bufferbekken met een diepte van 5m-mv.

De bestaande grachten aan weerszijden van de Beverenstraat worden uitgebaggerd tot op hun oorspronkelijke niveau. Bij deze bestaande grachten wordt een inbuizing op een diepte van 1m voorzien die naar het nieuwe bufferbekken zal leiden. Vanaf de Honzebrouckstraat komt een ingebuisde gracht die aansluiting zal maken met de gracht ten oosten van de Beverenstraat en dus onrechtstreeks met het bufferbekken. Deze ingebuisde gracht sluit in de Honzebrouckstraat aan op de bestaande RWA-leidingen (paarse en groene stippellijn).

De rijweg van de R32 binnen het studiegebied zal opnieuw worden aangelegd met dezelfde funderingswijze als de huidige rijweg. Er zal met andere woorden niet dieper gegaan worden dan de bestaande verstoring.

Concluderend kan gesteld worden dat de voorgestelde werken zich grotendeels binnen een reeds bestaand wegtracé bevinden waar zich reeds nutsleidingen, riolering e.d. bevinden. De impact van de werken is bovendien niet erg groot en beperkt zich naar alle waarschijnlijkheid tot de reeds verstoorde bovenlaag. Dit in navolging van de archeologienota met ID 5922 die reeds werd opgesteld voor de heraanleg van de Honzebrouckstraat. Bovendien gaat het om een wegtracé waardoor enige relevante archeologische sporen niet in ruimtelijk verband onderzocht kunnen worden. Het archeologisch potentieel is voor deze zone dan ook laag.

Voor de 'driehoek' gevormd door de Gitsbergstraat en de R32 is de situatie anders. Het gaat hier om een perceel met een oppervlakte van ca. 7.150m² waar de werken tot 5m-mv diep zullen gaan. Dit gedeelte bevindt zich bovendien in het hoogstgelegen, meest noordelijke gedeelte van het studiegebied. Voor deze zone wordt het potentieel tot kennisvermeerdering matig tot hoog ingeschat.

Op basis van bovenstaande argumenten wordt geen verder onderzoek geadviseerd voor de zone van het wegtracé. Voor de 'driehoek' in het noorden van het studiegebied wordt een vooronderzoek door middel van **metaaldetectie**, **landschappelijke boringen**, eventueel gevolgd door **verkennende en waarderende boringen** en tot slot een **proefsleuvenonderzoek** geadviseerd.

6 KWALITEITSCONTROLE EN ONDERTEKENING

Naam	Functie	Handtekening	Datum
Patrick Hambach	General Director		7 mei 2020
Toon Moeskops	Business Unit Manager		7 mei 2020
Jan Coenaerts	Archeoloog / Kwaliteitsverantwoordelijke		7 mei 2020

7 BIBLIOGRAFIE

Acke B., Bartholomieux B., Wyns G., 2016a. Archeologienota Hooglede-Bruggesteeweg. Ingelmunster: Monument Vandekerckhove.

Acke B., Bartholomieux B., 2016b. Archeologienota Roeselare Gitsestraat (prov. West-Vlaanderen). Ingelmunster: Monument Vandekerckhove.

Acke et al. 2016c., Roeselare Honzebrouckstraat (prov. West-Vlaanderen). Ingelmunster: Monument Vandekerckhove.

Acke B., Bartholomieux B., Vanhoutte C., 2017: Hooglede - Bruggesteeweg (prov. West-Vlaanderen), rapport Monument Vandekerckhove.

Bracke M. 2015: Archeologische prospectie Hooglede Beverenstraat (prov. West-Vlaanderen). Basisrapport. Monument Vandekerckhove rapport 2015/3, Ingelmunster.

CadGIS 2020: Kadasterkaarten [online], http://ccff-test1.minfin.be/cadgisweb/?local=nl_BE (geraadpleegd op 11 maart 2020).

Centrale Archeologische Inventaris: CAI 2020.

Demoen D., Frederick F., 2017. Archeologische prospectie met ingreep in de bodem Roeselare-Honzebrouckstraat, BAAC Vlaanderen, rapport 357, Gent.

Devroe A., 2019. Vooronderzoek Roeselare-Brugsesteenweg. Mechelen: Annika Devroe.

De Gryse J., Thys C., 2016. Vooronderzoek Hooglede-Honzebrouckstraat. Sint-Michiels-Brugge: Ruben Willaert.

De Tollenaere J., et al. 2018a. Vooronderzoek Hooglede-Honzebrouckstraat II. Sint-Michiels-Brugge: Ruben Willaert.

De Tollenaere J., et al. 2018b. Honzebrouckstraat II. Sint-Michiels-Brugge: Ruben Willaert.

De Vriendt, B., Derde, W. & Carman, J. 2011: De inventarisatie van slagvelden van vóór WOI in Vlaanderen. Begeleidend rapport, onuitgegeven rapport, VIOE.

DOV Vlaanderen Bodemverkenner 2020: Topografische kaarten [online], <https://www.dov.vlaanderen.be/portaal/?module=public-bodemverkenner#ModulePage> (geraadpleegd op 11 maart 2020)

Geopunt Vlaanderen 2020: Basiskaarten (Luchtfoto 2019, Stratenplan) [Online], <http://www.geopunt.be/kaart> (geraadpleegd op 11 maart 2020).

Geopunt Vlaanderen 2020: Historische kaarten (Ferraris, Atlas van Buurtwegen, Vandermaelen, Popp) [Online], <http://www.geopunt.be/kaart> (geraadpleegd op 11 maart 2020).

Geopunt Vlaanderen 2020: Bodem kaarten (Bodemtypes, Bodemgebruik, Bodemerosie, WRB Soil Units, Tertiaire formaties, Quartaire formaties) [Online], <http://www.geopunt.be/kaart> (geraadpleegd op 11 maart 2020).

Inventaris bouwkundige Erfgoed: IBE 2020.

Nationaal Geografisch Instituut (NGI): Topografische kaart (1:10.000), [Online], www.ngi.be (geraadpleegd op 11 maart 2020).

Vanhercke et al. 2019. Vooronderzoek Hooglede Honzebrouckstraat II: vervolgonderzoek fase I. Sint-Michiels-Brugge: Ruben Willaert.

Vanhoutte C., 2017. Verslag van resultaten Roeselare-Honzebrouckstraat. Ingelmunster: Monument Vandekerckhove.

Vanhoutte C., 2018. Archeologische opgraving Roeselare Honzebrouckstraat (prov. West-Vlaanderen), verslag van resultaten opgraving. Ingelmunster: Monument Vandekerckhove.

Van Ranst E & Sys C., 2000, *Eenduidige legende voor de digitale bodemkaarten van Vlaanderen (Schaal 1:20 000)*, Laboratorium voor bodemkunde, Universiteit Gent, Gent.

Verdegem S., Van Goidsenoven W. 2017: Archeologisch vooronderzoek Hooglede, Honzebrouckstraat, Ruben Willaert rapport 97, Brugge.

Willaert A., Heirman F., 2020. Archeologienota Liebeekstraat (Roeselare, West-Vlaanderen). Sint-Michiels-Brugge: Ruben Willaert.